

Selles numbris algab uus huvitav romaan.

Ar 980 P.
ROMAN

AR EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

6
M
B
E
R

ROMAN

No

19

Foto Parikas.

Kirjanik **Peeter Grünfeldt**,
meie ajakirja toimetaja, pühitseb 1. oktoobril s.a. oma
50-a. kirjaniku tegevust ja 65-a. sünnipäeva.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENK.”
TALLINN, 1930.A. IX. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti

„Romaanr“ tellimishinnad: 12 kuud (24 nr. nr.) Kr. 7.50; 6 kuud (12 nr. nr.) Kr. 4.00;
 3 kuud (6 nr. nr.) Kr. 2.25; 2 kuud (4 nr. nr.) Kr. 1.60; Üksiknr. 40 s.

ROMAAN Nr. 19

SISU:

- Hanns von Spielberg: Kolmiküht.
- Ivan Turgenjev: Nurmkanad.
- Ed. Wöhrmann: Öine nõmm
- Ervin Veill: Singh Rah.
- Jakob Vassermann: Inkade kuld.
- P. Grünfeldt: Sügis.
- R. H. Lewisch: Laine 1313.
- Karel Capek: Selvini kohtuasi.
- Georg Gabelentz: Röövliid.
- Hans Gäfken: Elav noodileht
- Béla Szenes: Härra ja poolpaljad
naised.
- E. P. Oppenheim: Libedal teel.
- Tött ja nalja.

Palutakse tähelpanu!

Puuhoov

H. RIESE

Vana Kniep-Verneriladud:

Kopli tän. Nr. 5
Telefon 24-65.

Igatseltsi **ahjupuid** ja
kaselõikeid

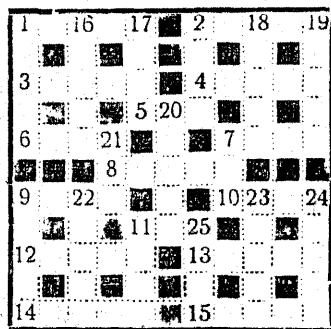
Koju saatmine oma hobustega

**Riigi katsekoja poolt kont-
rollitud kontrollvankritega.**

Ristsõnade mõistatus

Nr. 18 (204)

Sead: ud: Em. Gutmann.

Sõnade tähendus.

Ült alla:

Vasemalt paremale:

1. Saar Tallinna lähes.
2. Mehe abi.
3. Mustus lamba villas.
4. Mõõdukus söömisel ja joomises.
5. Kõige kallim varandus.
6. Naisterahva eesnimi.
7. Näitleja Estonias.
8. Eluhoone.
9. Veega kõikjalt piiratud maa.
10. Väikene sõiduk jääl.
11. Isa nimetus murarakus.
12. Laps.
13. Pastor Viru-Nigulas.
14. Rask liikumiseks.
15. Umbrohi põllul.

1. Ajajärk.
16. Kaalu üksus.
17. Samm.
2. Mehe öde.
18. Väikene vastsündinud laps.
19. Ohuruumist väljaspool asuv oollus.
20. Kukub raiumisel.
21. Mõla.
7. Kont.
9. Isa öde.
22. Vihkusid parsile tõstma.
23. Murdja metsas.
24. Põhja ida kaar.
11. Kalevipoja koer.
25. Tulesüütamise käsn.

Lahendus ilmub „Romaanis“ nr. 23 (208)

Imestamisväärt odavasti, kergesti ja puhtaks pesete oma pesu magister VIEKMANNI pesupulbriga

LUMIWALG

tühes sellega pikendate ka pesu vastupidavust, samuti söögi- ja kööginõud ning mustad ja rasvased käed saavad imestamisväärt kergesti puhtaks.

Holdke endid sarnaneva, mitte väärtusliku jareltehtud aine eest.

Nõudke igal pool.

Ostudel ja järelepärimistel nimetage „Romaani“.

Romaan

Nr. 19 (205)

Oktoober 1930

IX. aastakäik.

Kolmiktäht.

Saksa kirjanik *Hanns von Spielberg'i* romaan.

15

Järgmisel päeval kutsus härra v. Stetten oma poja ja Dulot jalutuskäigule. Kui nad terrassile ilmusid, ootasid neid juba krahvinna ja vana aiadirektor.

„Pargitöölised on kõik korralduse järele lossi teisel küljel tegevuses, härra Vinkler?“ küsis Sofia.

„Te'e käsul, proua krahvinna!“

Vana Stetten näitas tööriistadele, mis nende kõrval valmis lamasiid: „Relvastuge, noored härrad!“ ütles ta naeratades. Ja kui need talle imestanult otsa vaatasid, lisas ta: „Ärge küsige, vaid edasi! Täna on vanamehel noorsoo jaoks väike tillatus. Nii siis edasi!“

Ta sammus jõudsalt ees, aiadirektor lükkas krahvinna vankrit, mõlemad härrad järgnesid.

Jälle läksid nad teede ristkohani ja siis ristteed mööda edasi. Kolmesaja sammu järele peatas härra v. Stetten.

„Siin, mu targad, noored härrad, seisid tööpoolest sild, nagu võib tõendada härra Vinkler, kelle korraldusel kaasik kahe aasta eest maha raiuti; talvel langes kõrge kask torni ohvriks, mille kasvukohta ka meie sõber enam hästi ei mäleta; kepp, mille eile püstitasin, näitab umbkaudselt kohta, kus kord kask oma oksid laotas. Seal võime muu üle nõu pidada.“

Nii, nüüd pöörake pilgud sinna poole!“ ta näitas väljasirutatud käega kirdepoole, „kas näete seal kõrget lattehitust? Jah? Kena! Lubage enesele öelda, et lasin ta ehitada ülele, kui olin kuulmise järele põdrajahil — meie armastusväärse lossiproua abil ja loal, kelle nõuandeta ma üldse edasi ei oleks saanud. See lattehitus seisab täpselt samal kohal, kus seisid 1813. a. mahapõlenud Karshovo kirikutorni. Kurt, mu

poiss, kui sa ei oleks kuninglik Preisi major kindralstaabis, tahaksin peaaegu öelda: Sa teed hirmus lolli näo!“

„Tööpoolest, isa,“ hüüdis Kurt, „sa teed meile häbi oma teravmeelsusega!“

Seekord naeris vanahärra kaunis kuuldavalt: „Noh, edasi! Vaadake seda lattristi, mille härra Vinkler lasi minu jaoks valmistada. Ta on täpselt õiges nurgas nagu näevad ehk teie matemaatilisel haritud silmad.“

Kurt ja Dulot olid puuristi kätte võtnud. „Ah, ma näen, noored härrad mõistavad aegamööda! Kui teil õnnestub kohta leida, kust näete õige nurga ühte suuna mööda lossi peatorni, teist mööda Karshovo endist kirikutorni, peab kask kasvanud olema mõlemate ristjoonel — eks? Arve on õige, usun ma!“

Rauk naeris rõõmsalt, kui mõlemad noored härrad heinamaale maha istusid ja puuristiga katsetama hakkasid. Umbes veerandtundi lükkasid nad seda kord paremale, kord pahemale poole, siis hüüdis Kurt äkki: „Käes! Veendu ise, isa, et mul on õigus. Risti üks haru näitab lossitorni keskjoont, teine su toreda lattehituse pealmist latti!“

Nüüd põlvitasid maha ka vana härra ja aiadirektor. Tööpoolest — jooned olid tabatud. Sellest hoolimata pidas vana härra tarvilikuks noorse ülevoolavat võidurõõmu taltsutada: „Ärge veel hõisake! Meil ei ole kindlust, kas vicomte Labourd õige nurga tookord õieti mõõtis; kui ta eksis, teeks see meie vaeva asjatuks. Peame otsima ja sellepärast labidad kätte!“

Just kakskümmend sammu leitud punktist lõunapoole hakati kaevama ja isegi Dulot katsus oma ühe käega sellest tööst osa võtta. Näod hõõgusid ärevusest, rohelised mättatükid lendasid läbi õhu ja ikka

kõrgemale tõusis mullahunnik töötajate kõrval, kes aiadirektori nõuandel esiotsa kaevavad kitsa, kuid sügava kraavi, et mõnest mõõtmisveast hoolimata siiski leida varakambrit.

Nad võisid umbes kümme minutit vaeva näinud olla, kui Kurt ja Dulot peaaegu üheaegselt labidatega puutusid mingisugust kõva eset. Jälle lendasid maatikid — siis hüüdis Dulot rõõmsalt: „Seal on raudne kaas!“

Kõik kogusid õnneliku ümber, isegi krahvinna tõusis haigevankris, et kummarduda augu üle. Tõepoolest! Selle põhjas, mustade mulla seinte vahel, oli näha raudne kast ja kui Dulot labidaga roostetanud kaane mullast puhastas, tuli nähtavale keiserlik kotkas!

Nüüd haaras isegi vanahärrat õhin. Kiirelt kaevati muld teelt ära ja juba ilmus nähtavale teise, suurema kasti kogu.

Aiadirektor ruttas lossi tagasi ja tõi seal väikese käsivankri ja nõõre ning tugevad tõstepuud. Ühisel jõul tõsteti rasked kastid peidukohast välja ja asetati vankrile.

Veerandtundi hiljem seisid õnnelikud leidjad lossi pargipoolse külje lukustatud eeskojas ümber mõlema raudkasti. Mõne energilise hoobiga purustas Kurt lukud.

Vana härra v. Stetten oli võtnud protokoll kätte. Ja nüüd tõusid kastidest Moskva kalliskividega ehitatud kuldriisad. Läikivalt ilmus riidest Ibeeria jumalaema riisa, üksteise järele tulid nähtavale kuldsed, rubiinidega ehitatud plaadid, mis kord olid kaunistanud Uspenski Sobori, Kremli katedraali altareid, Kasani neitsi auväärne ehe, vana tsaarina ristid ja peekrid. Imestavalt vaatasid sõbrad ja krahvinnia määratud rikusi, säravate juveelide peaaegu barbaarset toredust, raskeid, massiivseid kuldtahvleid imeliste kirjatähtedega, arabeskide ja kiirte vihkudega.

Raskelt hingates peatusid lõpuks Dulot ja Kurt töös. Selgelt seisis nende ärevatel nägudel: „Mis nüüd?“

Mis nüüd?

Seal astus vana Stetten kasti juure, mis nii kena ja nii hästi oli varjanud riisasi ja ütles tõsiselt: „Rõõmustame, et meil õnnestus seda varandust leida. Meie järgmine aukohus on teda tagasi anda ta seaduslikkudele omanikkudele. Nad kuulusid Moskva. Sõidan veel täna isiklikult Tema Majesteedi tsaari juure, et neid talle üle anda.“

Peterburis äratas hallipäise Preisi aadlimehe tulek ammu kadunuks peetud kirikuvarandustega suurt tähelepanu. Tsaar võttis ta kohe isiklikult vastu ja lasi tal jutustada riisade imelisest saatuskäigust. Kui ta oma tänu avaldas, käskis ta ühtlasi, et Napoleoni sõjakassa jagatakse major v. Stetteni ja kapten Dulot vahel. Sajadtuhanded moodustasid Jakobäa ja Louisoni kaasavara.

Madame de Vernier, Dulot ja ta armastatud abikaasa jäid alatiseks Gortshinosse. Nad ei tahtnud elada Bourbonide Prantsusmaal. Ka hallipäine, truu Madeleine ei lahkunud nende juurest, kuigi mõnikord mõtles igatsevalt päikesepaistelisele Prantsusmaale.

Iga aasta hilissuvel tulid Kremmrode elanikud krahvinna mõisakülla. Kurt oli, ülemate kahetsuseks, erusse läinud ja end pühendanud täielikult oma mõisa valitsemisele. Nii nagu ta isamaad oli teeninud sõjas, tahtis ta rahus õige aadlikuna omal pinnal elada.

Nagu Kremmrode elanikud suvel Gortshinosse, nii tulid Gortshino elanikud sügisel Kremmrodesse. Sofia Pototska pidi igal aastal Berliinis arste üles otsima, sest ta ei kosunud iialgi haigusest, mida kandis meeiekindlusega. Igakord aga, kui lubas ta tervis, sõitis ta Preisi pealinnast Marki mõisasse ja veetis seal mõned päevad armsate sõprad keskel. Ta suurim rõõm oli, kui Kurti kolm lõbusat poissi ta ümber mängisid, Kurti „kolmiktäht“ nagu isa ise nimetas vaikse, rõõmsa naeratusega oma terveid poisse.

Kolmiktäht!

Ta unistas ikka veel heameelega, muidu nii tõsine, mehelik Kurt v. Stetten. Kui ta istus oma töötoa akna all ja vaatas oma kodukoha voogavatele rukkiväljadele, siis tõusid mälestuste varjust kolm veetlevat naisekuju ta vaimusilmade ees, kes nii otustavalt ta ellu olid astunud: Louison—Sofia—Jakobäa!

Veel ikka olid nad ta südamele lähedal, klassiliselt ilus greeklanna, võluv, armastusväärne prantslanna, kuid kire uimast oli tõusnud nende vastu südamliku sõpruse tunne ja jäänud oli ainult sügav ja tõsine armastus ta naise, Jakobäa, ta laste ema vastu!

Longwoodi kaljusel rannal, Sankt Helena saare kõrgustikul, mida ümbritses ookean, seisis vaikselt õhtutunnil keiser Napoleon, keda nüüd jälle nimetati kindral Bonapar-

teks. Vägev mees, kes ükski kogu Euroopale vastu oli pannud ja keda Euroopa ainult suure jõupingutusega oli võitnud, seis nüüd ükski ja mahajäetud, peas — nagu õnnelikkudel päevadel — kolmnurkne kübar, mida oli kandnud väike korporal, ja vaatas üle tumeda veekogu tähtedeselgesse taevasse. Ta vaatas ülespoole ja mõtles ja mõtles.

Kadunud oli hiilgus ja toredus, kustunud igaveseks uhke kolmiktäht, võinu ja suurse sätendav täht.

Ainult üks täht säras ikka veel heledasti

öises taevas ja teda ei pimesta ükski pilv: kolmiktähe viimane — kuulsuse täht!

Kes võis võtta talt, Vägevalt, surematuse õiguse, mille ta kirjutas kuldtähtedega ajaloo raudsesse raamatusse?

Ja üle liikumatu näo libises naeratus, mis näis nagu õhtupäikese viimane sädelus Montblangci jääväljadel. Temagi kuulus nende suurte sekka, kelle pea künib üksikus suures üle ümbruskonna. Ta teadis, et oli tervele ilmajaole uusi teid näidanud ja et ta nimi kestab edasi, nagu Aleksander Suure nimi, läbi aastatuhandete. (Lõpp.)

Nurmkanaad.

Vene kirjanik *Iwan Turgenjew*.

Lamades voodis, piinatud pikast ja parandamatust haigusest, mõtlesin ma: „Millega olen seda teeninud? Mille eest mind karistatakse, mind, nimelt mind? See on ülekohtus, ülekohtus!“

Terve pesakond noori nurmkana — arvult kakskümmend — tungles paksus kõrrestikus. Nad tungivad üksteise lähedale, siblivad märga maad, on õnnelikud. Äkki ehmatas neid koer: nad tõusevad kõik korraga lendu; kõlab pauk, ja üks nurmkanaadest,

kel tiib murtud, kukub haavatult maha suure hädaga ennast veel põõsa varju vedades.

Kuni koer teda otsib, mõtleb vaene nurmkana võib olla ka: „Meid oli kakskümmend . . . Mispärast pidin just mina haava saama ja pean nüüd surema? Mispärast pidi see just minule juhtuma ja mitte teistele? See on ülekohtus!“

Lana vaikselt, haige olevus, kuni surm sinu leiab!

Öine nõmm.

Ed. Wöhrmann.

*Ka nõmmel on roosid ja pärjad —
aste ees kaste sees lilled on märjad,
liiguvad, kiiguvad pisara nõrgel,
tähed aga säravad üleval kõrgel.*

*Kuu peal vanamees, näe, seal tuigub,
männikus öökull see kutsub ja huigub —
keda? . . . Mu pisarad koondavad nuttu:
nõmm vestab rändajal muinasmaa juttu!*

Singh Rah.

Saksa kirjanik **Ervin Weill'i** romaan.

1

1.

Pärismaalasest teener liigutas tuulelehvikut. Ta peened, pruunid käsivarred tõmbasid ühtlaselt kerget kõit; tekkis jahutav tuul.

Väsinud teenistusest hõõguvkuumas karsamuõues oli leitnant Fitzgerald koju tulnud, oli võtnud vanni tugeva lisandusega Atkinsoni lavendeliveest — see värskendas, elustas ja lõhn tuletas kuidagi meele ta Londoni kodu, millest oli lahkunud terveks aastaks.

London.

Fitzgerald sirutas end sohval, mida ehtis tiigrinahk.

London.

Ta pani käevarred pea alla ja vaatas toa lakke, kust näis tulevat kuumus raskestes tilkades.

London.

Ta arvas nägevat enese ees säravas valguses Regentstreeti, Hydepargi ratsutusalaleed Rotten Row'd, kus ta hommikuudus nii tihti oli kilutanud lady Irene Ashley'ga oma uhket klubihoonet Pall Mall'is pehmete, sügavate, unistamiseks nii kohaste tugitoolidega, õhtuid His Majestys' ja Coven-gardenis liituvat õhtusöögiga Cecil hotellis — kõigele sellele mõtles Fitzgerald ja teda valdas meeletu igatsus Londoni järele ta üksikus bungalow's dshungli serval. Selle dshungli serval, kust tulid sügavsiniistel õedel metsikud hääled, möingamine ja korisemine, kõrged, teravad karjatused ja sügav, kuristav möingamine. Raske lõhn lõi bungalow'sse, magus ja uimastav. Näis, et õhk, see leige, lämmatav õhk oli täidetud uimastusvahendist, mis pani end raskelt rinnaile ja raskendas hingamist.

Teenistus . . . See oli farss ses kauges garnisonis: umbes viiskümmend pärismaalasest sõdurit . . . kolm bungalow'd, milles elasid pealik Sharke, komandant, leitnant Rawlinson ja ta ise — üks bungalow oli tühi — nii siis puudusid isegi tavalikud neli partneri bridge'iks. Muidu midagi, kui pärismaalaste onnid jadshungli otsatu üksildus . . .

Leitnant Fitzgerald ajas end raskelt üles ja võttis paberossi. Suitsetada ja veidi vanu lehti lugeda — „Times“ oli kuus nädalat vana — : see oli ainus vaheldus ses üksilduses, kus hoiiti sõjaväge mingisugusel põh-

jusel, mis oli teada ainult jumalale ja Inglise sõjaministeeriumile. Et valvata tiigreid, leopardide ja madusid, nagu ütles tabavalt leitnant Rawlinson.

Tahtmatult pidi Eitzgerald naeratama. Kuidas näitaks end siin lady Irene Ashley, Londoni hellitatumaid naisi, kel olid lugematud õhtukleidid Worthilt ja määratu varandus oma surnult abikaasalt, lord Henry Ashley'lt. Ta oli ka teostanud, et Fitzgerald kuninglikust kaardiväest, sellest valitud polgust, oli saadetud aastaks Indiasse. Fitzgerald läks, sest ta tegi kõik, mida tahtis lady Irene. Lady Irene, keda ta armastas ja kes abiellub temaga.

Juba neli aastat oli Winston Fitzgerald selles dsungliüksinduses, kuhu Kalkuttast tulev, õudsel aeglaselt liikuv rong sõitis terve päeva. Siis järgnesid veel mitmed tunnid hobusel hõõguvkuumadel teedel, kõrgete lehikpalmide all, ja garnison oli saavutatud. „Küllalt!“

Fitzgerald viipas pärismaalasest teenerile. Tuulelehvik jäi loiult seisma.

Winston Fitzgeraldis oli täna imeline rahutus, rahutus, mida ta ei osanud seletada. Talle näis, et tukub iga närv, et määratu käsi hoiab ta pead ja selle kokku surub.

Kiirelt jõi Fitzgerald klaas whiskyt. Vana Scotchsee tegi head, elustas närve. Kuid ta teadis, et alkoholil ses kliimas oli ainult silmapilgu mõju. Fitzgerald vaatles armatsevalt pudelit, millel oli kujutatud kuulus „vanahüüra“ aastal 1824, sõbralikult naeratades ja rahuloleva ilmega punasel elu-nautija näol.

Kõik, mis Fitzgerald kätte võttis, tuletas meele kodumaad. Ta bungalow oli ta korteri miniatiitir Downingstreetil. Seintel rippusid piltide koopiad, mille kalleid originaale omas Bridgefordi hertsogi kolmas poeg, mööblid, voodi — kõik nagu kodus, nagu Inglismaal.

Algul oli Fitzgerald vastu pannud lady Irene soovile. Mispärast troopidesse, mispärast mitte kohe abielluda? Milleks see eemalesaatmine, mis sisaldas hädaohtusid, millest kodumaal ei olnud ettekujutustki? Mispärast see viivitus abielluga, millel midagi ees ei seisnud?

Algul oli ta uskunud, et see on Irene tuju. Kuid ta ei olnud iialgi tujusid näida-

nud, oli täiuslik inimene, teadis alati, mida tahtis.

Kuid üks põhjus pidi tal siiski olema. Missugune? Fitzgerald oli selle kallal kaua juurelnud. Teel Southamptoni rataste ühetoonilisel mürinal — hiiglaauriku pardal, mis tõi ta Indiasse — teel uude garnisoni, unetutel öödel, kui dshunglis kajasid tuhanded hääled — ikka ja ikka uuesti . . . Kuid mõistatus oli jäänud mõistatuseks.

Üks pärismaalane oli hääletult sisse astunud, oli pannud käed rinnal risti. Seisis nüüd liikumatult nagu kaju oma brongsvärvis. Nende inimeste hääletus oli Winston Fitzgeraldile nagu vastumeelne. Neid ei kuulnud tulemas, nagu varjud libisesid nad sisse, seisis äkki seal ja vaatasid tumedate, liikumatute silmadega eneste ette. Nagu maod, oli mõelnud Fitzgerald, kui oli esimest korda pärismaalasi tähele pannud.

Maod — see oli pannud Fitzgeraldi värisema, kui kuulis, et peab minema Indiasse. Juba lapsepõlvest saadik tundis ta parandanatut, hirmsat vastumeelsust nende loomade suhtes. Üks külaskäik kuueaastasena Londoni loomaaeda . . . raske, lämmatav õhk hiiglasuures madudemajas . . . suure kihvtise mao söötmine kodujänesega, mida ta pidi pealt vaatama rumala koduõpetaja käsul . . . närvipalavik selle nõudmise tagajärjel ja siis värinad, kui keegi nimetas sõna „maod“.

Fitzgerald, Combridge meeskonna parem sõudja, ratsanik, kes oli võitnud Ascotis ja Epsomis hulga auhindu, tugev poksija — langes kokku nagu vana naine, kui kõnele- neles madudest.

Lady Irene teadis sellest hirmsast vastumeelsusest — ja siiski . . . Algul olid talle pealik Sharke ja leitnant Rawlinson jutustanud õudseid lugusid madudest, mis olid juhtunud siin, India maorikkamas dshunglis.

Kui nad aga märkasid ta ebaloomulikku kahvatust, ta krampplikku neelamist, ta rasket, peaaegu hingeldavat hingamist — olid nad jäänud vai. Ja ei olnud enam kõnele- nud madudest.

Nad teadsid ju väga hästi, et Fitzgerald varem või hiljem siiski kohtab madu.

Kui tihti olid nad, kes olid selles garnisonis juba mõned aastad, öösel kuulnud voodi kõrval tasast siset, mis ajas juuksed püsti ja näis pressivat külma higi jäiste sõrmedega kehast . . . olid lebanud siis liikumatult kogu öö, sest teadsid, et kõige väiksem liigutus võis tuua surma.

Hommikul oli leitud madu ja ära tape- tud. Kuidas oli ta sisse pääsenud. Aknad kätud võrkudega . . . kõik lõhed müü- rides kinni topitud . . . ja siiski . . . ja siiski . . . Madusid oli siin igalpool. Nad libisesid hääletult, lebasid pikas rohus ker- ras, mängisid hõõguvas päikeses . . . oot- asid ohvreid. Fitzgerald pöördus päris- maalase poole, kes seisis ikka veel oota- valt.

„Mis on?“

Teener kummardas sügavalt.

„Sahib, teatan, et sahib Rawlinson on tulnud külla!“

Fitzgerald oli rõõmsalt püsti karanud.

„Juhata kohe sisse!“

Leitnant Rawlinson astus kohe selle jä- rele tuppa; blond, väga sale, peaaegu poi- silik.

„Rawlinson . . .“

Rõõmsalt sirutas Fitzgerald seltsimehele käe.

„See on meelitav üllatus! Rawlinson. . . Ma ei mõelnud, et tulete selle hirmsa pa- lavusega minu juure. Olen õnnelik . . . see igavus on hirmus . . .“

Rawlinson naeris ja näitas toredaid ham- baid:

„Igavus . . . jah, see troopide haigus. Hullem kui kak, kolera ja malaaria . . . See on Inglise ohvitseride tüübiline haigus. . . Mitte hõõguv päike, vaid igavus tapab meid siin. Üks päev nagu teine . . . tee- nistus . . . magamine . . . puhkamine soh- val . . . tuulelehvik . . . whisky, mis an- nab veel rohkem palavust . . . vanad le- hed . . . magamine . . . ja ainult üks: lootus kodumaa peale!“

„Võin teile pakkuda ühte programminumb- rit meie päevakorras, Rawlinson . . . whiskyt!“

Kiirelt valas Fitzgerald kaks klaasi täis. Mõlemad noored ohvitserid jõid.

„Sel on kindel põhjus, miks tulen täna ennelõunat teie juure, Fitzgerald,“ ütles Rawlinson ja asetaski tühja klaasi lauale.

„Teenistus?“

„Mitte sugugi! Mis võib siin juhtuda era- korralist? Hoopis midagi muud . . . Te saate varsti väga huvitava külalise!“

„Külalise?“

„Jah. See on inimene, kes mulle — üt- len seda avameelselt — imponeerib nagu ükski teine. Pärismaalane. Fakiir Singh Rah'l on harjumuseks otsida üles ohvitseri, kes siia tulevad, neli nädalat peale nende siiatulekut ja neile jutustada imelikke asju nende elust. Ta näeb ka tulevikku . . .“

„Ta tuleb arvatavasti alles nelja nädala pärast, sest enne kogub teateid?“

Leitnant Rawlinson vaatas silmapilguks Bridgefordi hertsogi kolmanda poja otsa. Siis naeratas ta peaaegu kaastundlikult:

„Singh Rah! ei ole seda vaja! Vaadake, Fitzgerald, kui tulin kahe aasta eest siia, olin just sama umbusklik Singh Rah kunstide vastu nagu teie täna. See ei ole ime. Oleme mõlemad Cambridge'ist, olime alati niieeldad valgustatud, võtsime jutustusi fakiirkunststükkidest viisaka skeptitsismiga vastu ning ei uskunud datliterasid, millest kasvavad mõne sekundiga palmid, ega poisse, kes ronisid üles õhku visatud köit mööda, kuni kadusid pilvedesse, et mõned minutid hiljem uuesti seista kõval pinnal. Ei, meie ei uskunud seda. Kuid vaadake, olen pööratud. Ning põhjalikult. Usun nüüd kõik, sest sellel imelikul, uurimatul ja saladuslikul maal ei ole midagi, mis oleks võimatu. India on piiramatu võimaluste maa, mitte Ameerika!“

Fitzgerald naeratas jahedalt — viisakalt:

„See on ju väga ilus ja hea, mis ütlete, Rawlinson! Kuid tahaksin ikkagi enne ise veenduda selle teie poolt nii väga kiidetud fakiiri talentides!“

„Teie saate selleks pea võimaluse. Kas mängime nüüd veidi pokerit?“

„Heameelega, Rawlinson. Soovin enesele pigi!“

Rawlinson noogutas paljuütlevalt:

„Kõik troopide ohvitserid soovivad pigi mängus. Igatüüpi meist on kusagil Inglismaal naine, kelle armastust ta alles hoida soovib. Olgugi ookean vahel. Sel põhjusel soovin samuti pigi mängus, Fitzgerald!“

Fitzgerald võttis kaardid ja naeris.

„Algame. Soovin teile neli ässa, ainult vahetevahel väike Royal Flush! Parem ei või olla mängupartneri vastu. . . .“

Mõne minuti pärast pani Fitzgerald kaardid äkki ära ja jäi ilmetult enese ette vahtima.

„Mis teil on?“ küsis Rawlinson.

Fitzgerald silus käega üle pea.

„Ma ei tea. . . mul on juba mitu tundi imelik surve peas. Iialgi varem ei ole ma midagi nii imelist tundnud. Ta on kord tugevam, siis nõrgem, jälle tugevam. . . .“

Rawlinson noogutas paljuütlevalt:

„Valitsege end, Fitzgerald! Tõstke kaardid üles!“

Juba sirutas Fitzgerald käe tema ees lamavate kaartide järele, kui äkki peatas. Ta käsivars oli liikumatult välja sirutatud.

„Mis on?“

„Mina. . . ma ei saa käsivart liigutada, ta on nagu halvatud!“

Rawlinson pani kaardid käest:

„See on Singh Rah!“

„Singh Rah? Kuidas seda arvate?“ küsis Fitzgerald ja tegi asjatuid katseid, et panna käsivart lauale.

„Kahjutu fakiirkunststükk! Kaugesuggestioon! Singh Rah, kes ei ole vist kaugel; on teile andnud käsu hoida käsivart selles seisukorras. . . .“

„Naeruväärt. . . musklike närvilikkus. . . küll ma vaatan!“

Fitzgerald surus hambad kokku, ligi seisis suurtes tilkades ta otsaesisel. Rawlinson märkas, kuidas ta jõudu pingutas, et käevart liigutada, lauale panna.

See ei õnnestunud. Käsivars seisis otse nagu samm. Ja jäi nii.

„Te näete, et mul oli õigus, kui ütlesin, et Singh Rah. . . .“

Rawlinson jõudis selle sõnani. Akki muutus ta surnukahvatuks, ta silmad astusid peaaegu koobastest.

„Fitzgerald,“ sosistas ta, „ärge liigutage end Jumala pärast! Ärge liigutage! Olete muidu kadunud!“

Fitzgerald, kes ikka veel tegi asjatuid katseid käevart lauale panna, peatas. Vaatas Rawlinsonile väga imestanult otsa. Kuid ei liigutanud.

„Mis teil on?“

Rawlinson avas suu nagu tahtes kõneleda, kuid häält ei tulnud kuuldavale. Ta huuled liikusid kramplikult.

„Noh, mis on?“

Rawlinson tõstis aeglaselt käevarre, hoivatavalt, raskelt:

„Viis sentimeetrit teist roomas kobra ühest müüripraost! Olge ettevaatlik, ta pea on teie pea läheduses. . . !“

Kümme minutit varem oleks mao nimeetus teinud Fitzgeraldi pool hullumeelseks.

Nüüd aga, kui Rawlinson ütles, et üks kobra on ta lähedal, ei tunnud ta enam kartust. Talle näis, et kõik tunded tas on surnud. Ta hingas, tundis, et pulss lööb väga korralikult, ta vaatas seltsimehe hirmust moonutatud näkku. . . ., kuid talle näis kõik ebatõeliseks.

Aeglaselt pööras ta ringi. Tas oli taltsutamatu uudishimu vaadelda kihvtist madu, kes oli ta läheduses. Iialgi varem ei oleks ta seda teha võinud, ta oleks vist kohe peale Rawlinsoni teadaannet minestanud — nüüd aga ei tunnud madude ees kõige vähematki hirmu. . . .

Fitzgerald pööras pea esiteks paremale,

Eduard Talvik,

tuntud graafikatööstuse omanik Tallinnas, pühitses 27. sept. oma 50-aastast sünnipäeva. E. Talvik on sündinud Tartumaal, õppinud Treffneri gümnaasiumis, kust lahkudes õppis 5. a. trükitööstust Mathiesen'i trükikojas. 1905. a. siirdus Saksamaale, kus, täiendades oma üldharidust ja ametioskust, avas Berliinis oma trükikoja. Kuueaastase väljamaal viibimise järgi tuli E. Talvik Postimehe juure ja omandas hiljem K. R. Pustali trükikoja, millest võrsus aastate jooksul moodne esmajärguline graafikatööstus. Olgu tähendatud, et esimesed Eesti rahad ja väärtmärgid on valmistatud Talviku graafikatööstuses. Oma igapäevase töö kõrval on jubilar olnud ka agar seltskonnategelane. Ta oli Berliini Eesti seltsi asutajaid liikmeid, hiljem esimees, tarvitajate ühisuse „Edasi“ esimees (1911. a.), Tallinna trüki- ja köitmisekoja omanikkude seltsi esimees 1918. a., samal ajal ka agar kaitseliidu tegelane. 1924. ja 1925. aastal andis välja pildiajakirja „Laupäev“. Soovime austatud jubilarile õnne ja rohket edu edaspidises tulurikkas tegevuses.

siis pahemale . . . ta pilgud libisesid üle müüri. Midagi ei olnud näha. Ei maopead ega auku müüris.

Seal juures hoidis ta kätt ikka veel välja sirutatult mängulaua kohal.

„Ma ei tea, mis teil on, Rawlinson?“ ütles ta ja imestas oma hääle kõla üle, mis oli teistsugune kui harilikult.

Rawlinson tõmbas käed rusikasse. Ümises läbi hammaste :

„Ütlesin teile, et ei tohi liigutada! Kobra avab suu! Kihvtihambad välguvad . . . Nüüd . . . nüüd hammustab ta teid!“

„Rumalus, siin ei ole madu,“ naeratas Fitzgerald ja ei imestanud, et ütles selle sõna nii lihtsalt.

„Siin ei ole tõepoolest madu! Sahib, keda hoidku hääletud jumalad, on öieti öelnud!“

Kõrgekasvuline, pika habemega hindu seisis lävel, käed sirutatud mõlema Inglise ohvitseri poole.

Rawlinson heitis veel kiire pilgu seinale, pilgutatas siis, hingas sügavalt.

Aeglaselt langes Fitzgeraldi väljasirutatud käsivars lauale.

„Singh Rah . . . nüüd võin seletada kobra lugu!“ hüüdis Rawlinson.

Fakiir kummardas ja naeratas.

2.

Singh Rah kummardas ja naeratas.

Siis pani ta käsivarred rinnal risti :

„Sahibid vabandavad sõbralikult . . . väike, süütu pettus . . . liikumatu käsivars . . . kobra . . . kõik ainult silmapetlus . . .“

Võidurõõmsalt vaatas Rawlinson Fitzgeraldile :

„Vaadake, teadsin seda kohe, et see oli Singh Rah kaugesuggestioon. Kuid kobra... See oli uskumatu . . . Nägin selgelt maokaela, keelt, mis siia ja sinna liikus, väikseid, tagedalt hõõguvaid silmi . . . kihvtihambaid . . . see oli õudne . . .“

Fitzgerald hingas sügavalt :

„Imestan hoopis muul põhjusel, Rawlinson. Teie ja pealik Sharke märkasite ometi, et ma ei suutnud kuulda sõna madu — selle taga peitub noorpõlve lugu, mille jutustan teile teine kord — ja teie hoidusite täis taktitunnet minuga madude üle kõnelemast. Kuid nüüd, mõelge, ei sega mind enam mõte maole. Peitub ehk selle taga ka Singh Rah?“

Fakiir noogutas vaikides.

„Jah, kas teadsite siis, et mul on hirm nende roomajate ees, Singh Rah?“ (Järgneb.)

Peeter Grünfeldt'i haruldane juubel — 50 aastat kirjanik.

1. oktoobril pühitseb meie ajakirja toimetaja, kirjanik Peeter Grünfeldt oma 65. sünnipäeva ja ühtlasi oma kirjandusliku tegevuse 50. aastapäeva.

Peeter Grünfeldt on sündinud 1. oktoobril 1865. a. Tartumaal, Rõngu kihelkonnas, Aakre vallas, Pühaste koolimajas, kus tema isa oli koolmeistriks. Alghariduse sai P. Grünfeldt isalt, õppis siis Rõngu kihelkonna koolis ja Tartu seminaris, mille järele asus aastal 1886 isa eeskujul kooliõpetajaks. Viieaastase koolipöidlul töötamise järele asus P. Grünfeldt ajakirjanduslikule tegevusele. 1891. aastal läks ta J. W. Janseni „Eesti Postimehe“ toimetusse Tartus, selle järele töötas „Postimehe“ juures sealsamas ja hiljem „Eesti Postimehe“ toimetuses Tallinnas, pidas vahepeal Valgas raamatukauplust (1893-96), toimetas siis „Rahva löbulehte“ ja 1905—08a. „Päevalehte“, olles selle asutaja ja esimene toimetaja. Hiljem oli ta lühemat aega veel „Virulase“ toimetajaks. 1913. aastast alates töötab P. Grünfeldt Põhja-Eesti ühispinga juhatusel liikmena ja kassapidajana.

1922. aastast on jribilartegev ajakirja „Romaani“ toimetajana.

1880. aastal ilmus P. Grünfeldt'i esimene luuletis „Postimehes“, seega võib jubilar nüüd vaadata tagasi 50 aastat kestnud viljakale kirjanduslikule tegevusele.

Et saada umbkaudse pildi P. Grünfeldt'i harukordsest suurest produktisioonist, mainime ainult, et tema sulust on ilmunud üle neljasaja teose, küll algupärandeid luule ja proosa elalt, küll tõlkeid oma ja mitmesuguste varjunimede all: P. Haljaspöld, K. Kasesalu, Linnuke, Andres Silla, R. Pöld, jne.

Rõhkete tõlketeoste korral on ilmunud P. Grünfeldt'i sulust järgmised algupärandid rasmatuina: luuletiskogud: „Õilmestik“ (1888), „Laste öieväli“ (1889), „Õitsevat õnne“ (1893), „Priiuse helinad“ (1894), „Sinililled“ (1900), „Ära unusta mind“ (1902—3 annet, i malik ja vaimulik), „Pea mind meeles“ (1910); proosas „Mõistlik seltsiline“ (1894), „Naljakoled ja naljaleulud“, „Külatänavast“ (1900), „Küllud“ (1901), „Mätes-

tused Juhan Liivist“ (1918), „Minevikku jälgimas“ (1923).

P. Grünfeldt'i tähtsamaks teoseks võime lugeda tema juubeli puhuks ilmunud luuletis'ekogugu „Minu kodu,“ mis sisaldab juba varem tuntud ja uusi P. Grünfeldt'i luuletisi ja annab meile soodsat juhuse õppida P. Grünfeldt'i lähemalt tundma luuletajana, olgugi, et paljud tema luuletised on tuntud ka laiematele hulkadele. Nii on paljudel tema luuletistele loonud viisi meie tuntud

muusikamehed, millest olgu nimetatud A. Kappi „Püha päike“, „Igatus“, „Töötus“, „Ta otisib Sind“, K. Türrpuu — „Eesti, mu armas ka lis kodumaa“, R. Kulli — „T. M. S. lipulaul“ ja „Laulumeeste marss“ jne. Ka mõnigi ooperi tekst on valminud tema sulust.

Vaadeldes P. Grünfeldt'i mitmekülgset tööd ja tegevust ajakirjanduse põllul, tema suurt produktisiooni kirjanduse a'al ja edukast seltskondlikku tegevust, peame imetama seda jõudu, püsivust ja armastust töö vastu, mis väljendub tema tegevuses ning teostes.

Eriti võib hinnata jubilar'i tegutsemist kirjanduse põllul rohkearvuline „Romaani“ lugejaskond, kellele meie hingell alati noor ning väsimatu toimetaja on ligi kümne aasta jooksul pakunud valitud nirkväärtuslikke palasid rikkalikust maailmakirjanduse salvest.

Eriline heameel on, „Romaani“ perel ja k.o.-ü. „Aangu“ juhatusel näha lugupeetud tegelases oma lähedast kaastöölisi, kes, kuigi hallpea, oma noorusliku optimistliku hingega on julgustanud meid nii mõnelgi raskel hetkel.

Ajakirja „Romaani“ pere ja k.o.-ü. „Aangu“ juhatusel nimel on mul siinkohal eriline rõõm tervitada meie lugupeetud pere liiget tema tänasel aupäeval ja anda üle parimad õnnesoovid lootusega, et jubilar senise hooga ja püsivusega veel kaua töötaks meie keskel oma raskel ja vastutusrikkal toimetaja kohal.

Arvan, et nende meie soovidega ühinevad kõik meie ajakirja lugejad.

1. oktoobril 1930.

Heinr. Lagus.

Peeter Grünfeldt.

Jnkade kuld.

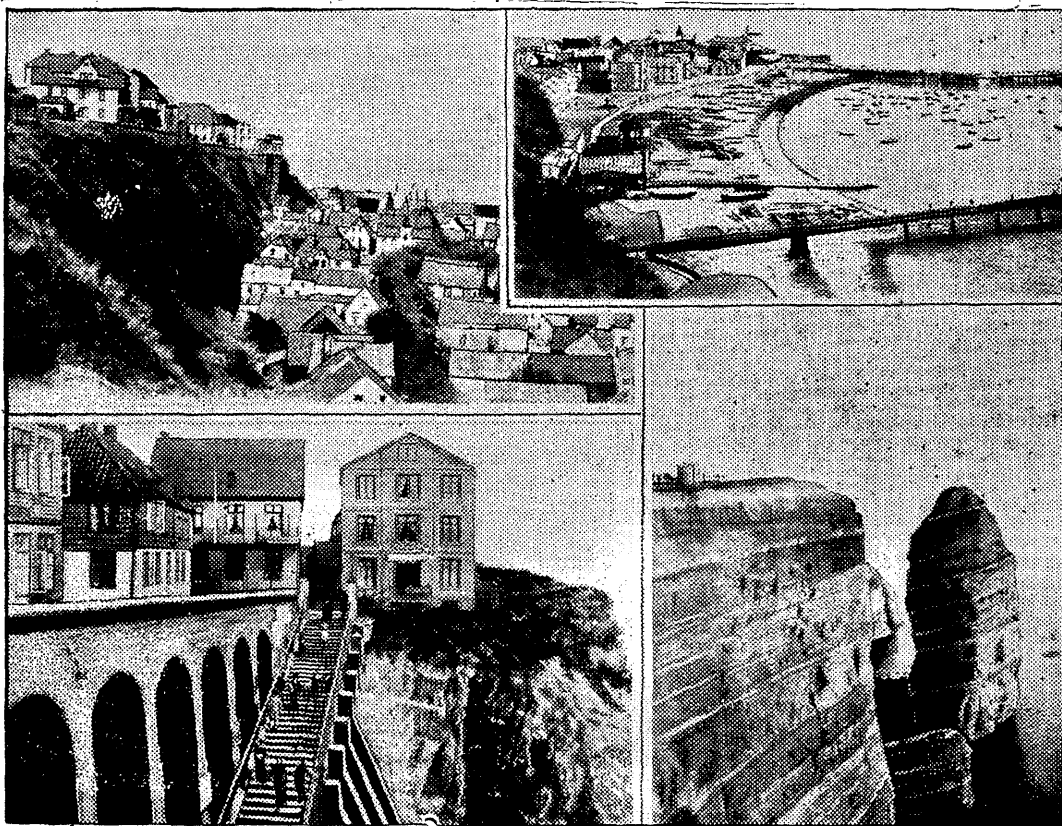
Saksa kirjanik **Jakob Vassermanni** jutustus.

4

Minu tähtsusetu isikust ei tarvitsenud ta hoolida, kuigi talle minu arvamine ses asjas teada oli. Mina ei mänginud tema vastu variseri osa ega ei suutnud kõiki ta tegusid imetleda. Olin oma loomu järele määratud vaikivaks pealtvaatajaks. Olen kogeleja, ka sisemiselt; tookord leidsin ma veel

kolme risti kõrvale, mis kindral teinud, ja ütles tameda rahuga: „Suregu ta!“

Sest päevast saadik on minust kolmkümmend aastat möödunud ja peaks arvama, et pilt on kahvatanud. Aga asi pole nii. Vasoksa: iga kuju ja iga värv seisab mu ees veel sama selgusega, iga sõna seisab veel

Saksa merekind'us Helgoland.

1. juunil 1830. aastal sai Helgolandi saar Saksa valitsuse alla. Saar on poolruutkilomeetrit suur; kuulub supelasutus ja kindlus Põhja meres. Ülal: vasemal pool — allinn ja ülemlinn; paremal — allinna supelrand. All: vasemal pool — lift ja trepp, mis viib allinnast ülemlinna; paremal kokkuvarisenud kaljuvärv Letge Kark.

vähem sõnu kui praegu, ja mis ma nägin ja tundsin, jooksis hulgast kaanalist läbi, enne kui see minu teadvusse ja südame valgusse kerkis.

Oli soovitatav ka paater Valverdelt inka kohtuasjus heakskiitmist saada. Mungale pandi kohtuotsuseärakiri ette, et ta temale alla kirjutaks. Olin seal juures, kui ta seda luges. Tema pilk lendas kärsitult üle lehekülgede, siis kirjutas ta sinna oma nime

sama teravusega minu mälus. Mis tähendavad kolmkümmend aastat. Ja kui neid saab kolmsada, ja kui neid saab kolmtuhat, mis oma tolmu ja põrmu selle peale on puistanud, inimsoo mälu saab olema sama halastamata kui minu mälu. Selles olen ma oma üksinduses kindel.

20.

Atahuallpa lahkus saalist, aga varsti laskis ta kindralit paluda hukkamist järgnise

hommikuni edasi lükata, sest et ta päikese käes tahtvat surra. Don Almagro ja mõned teised vaidlesid selle vastu, aga kindral täitis vürsti soovi. Ühtlasi tegi ta ettevalmistusi peruulaste rünnaku vastu, kes võib olla veel viimasel hetkel katsusid oma kuningat päästa. Juba mõnest päevast saadik oli maanteil ja orgudes silmatorkavat liikumist märgatud. Sellepärast kõvendati vahtkonda ja laeti kahurid.

Peale minu oli laagris veel teisi mehi, kes sellele surmaotsusele vastu panid, ja mitte vaid nii tummalt kui mina. Nad tunnistasid tõestused mitte küllalt rahuldavateks ja meeleldi tehtuteks ning ütlesid, et sellisel kohtul õigust ei ole valitseva vürsti peale tema oma riigi rajades kohut mõista. Kuid selliste argumentidega ärritasid nad suure enamuse ainult vihale, ja jällegi tekkis tüli, jällegi kajasid platsid ja tänavad hirmsast kisast ning relvakõrinast.

Inka küsis minult, mis see kära tähendab. Mul polnud julgust temale tõtt tunnistada. Jalust kettidesse panduna istus ta ruumi keskel. Pärast otsuse kuulutamist oli vajalikuks arvatud teda nii häbistavalt kütkestada. Tema ümber istusid kui vaikivad varjud tema ustavad ülemaad. Ta oli silmanähtavalt rahutu ja tõstis vahetevahel pea üles, nagu oleks tahtnud ta ringi vaadata. Hilisel õhtupoolel jõudis kohale üks käskjalg, sosistas midagi, heitis maha ja jäi liikumatult lamama. Tund hiljem tuli üks teine, jälle tund hiljem kolmas. Neil pidi olema mingisugune ülesanne, mille täitmist inka väga soovis, sest igakord, kui ta sosistatud teate kuulnud, muutus ta nägu heledamaks ja taganes tema olekus rahutus märgatavalt.

Ta ootas oma esivanemate tulekut. See oli ka liikumise põhjus, mida me juba mitu päeva peruulaste keskel olime märganud. Ette nähes ja oma saatust ette tundes oli Atahuallpa juba hulk päevi varem käskjalad saatnud Cuzcosse suurde päikesetempellesse, et ta surnud esivanemad ta juure tuleksid, kuna tema nende juure ei võinud tulla ja nendega surmasöömaaga pidada, mida tegi iga inka, tundes otsa lähenemist. Nendele puhastati teid, nende vastuvõtuks levines rahvas väljas maastikus.

21.

Kuuenda tunni paiku ilmutas Atahuallpa soovi kindraliga rääkida.

Pizarro tuli oma venna Pedro ja sünge don Almagro saatel.

Tükk aega vahtis Atahuallpa oma ette; äkki tõusis ta ja hüüdis:

„Mis olen ma teinud, mis on minu lap-
sed teinud, et mulle selline saatust osaks
peab saama, ja pealegi veel sinu poolt?
Kas oled unustanud, kuidas minu rahvas
sinu vastu on olnud hea ja usaldav? Ja
mina, kas ma ei ole sulle küllalt sõprust il-
mutanud?“

Kindral vaikis.

Ja nüüd sindis, et Atahuallpa, see uh-
ketest uhkem, käed kokku pani ja enese
elu eest palus. Üsna vaikse häälega, huu-
led pisut ette, silmad hiilgeta. Ei mäleta
enam sõnu, minu ees seisab kustumatult,
unustamatult ta pilt. Palju on tõendatud ja
oletatud, Francesco Pizarro olnud nii va-
pustatud, et ta nutnud. Mina ise, ütleb ta
vend Pedro ühes kirjas, nägin kindralit
nutvat.

Mina aga ei näinud sellest midagi. Sa-
muti ei võtnud ta inka palvet kuulda. Kui
keegi on vapustatud ja nutab, siis peaks ta
küll, arvan ma, oma eksitusest aru saama.
Aga mina ei näinud sellest midagi.

Kuna Atahuallpa aru sai, et ta kindralit
ei jaksanud otsust muutma viia, siis valdas
teda nõutu häbi enesealandamise üle, mille-
le ta enese oli lasknud kiskuda. Ta pani
käed risti rinnale ja jäi sügavalt mõtisk-
lema.

22.

Kui tükk aega ses hingepitsitavas vaiku-
ses möödunud, pööras Atahuallpa äkki minu
poole ja ütles oma viletsas Hispaania kee-
les, tema olla kuulnud imetaolikest kirju-
tamisekunstist, mida meie mõistvat, ja soov-
ivat sellest meelsasti proovi näha.

Ma küsisin, mis ta sellega mõtleb; siis
ütles ta, mina kirjutagu mõni teatud sõna
tema pöidlaküttele, siis lugegu minu seltsi-
mehed seda ja teatagu temale tasakesi, nii
et seda vaid tema kuuleb, millise sõna ma
olen kirjutanud. Kui kõik sama sõna ütle-
vad, siis ei tahta ta enam kahelda, et meie
tõesti selle kunstiga oleme varustatud.

Ma ei teadnud kohe, kuidas ta soovi täita,
milleks põhjus ja tund kummaliselt valitud.
Aga minu kõhklemine ei kestnud kaua. Ma
võtsin nõela, kriimustasin sellega oma käe-
selga ja kirjutasin inka küttele kaunis loe-
tavalt sõna crux (rist). Siis kutsusin ma
rüütlid ette. Nad tulid muist nurisedes,
muist naerdes, ja niipea kui nad olid seda
sõna lugenud, sosistasid nad Atahuallpa
tasakesi kõrva: crux. Tema oli sellest väga
hämmastunud, ja kuna kõik ilma koge-
mata sama sõna ütlesid, siis oli kirja saladus-
lik võim mõttepildistatud.

Ainult kindral ei olnud oma kohalt liikunud. Francesco Pizarro ei osanud lugeda ega kirjutada. Kuigi seda meist paljud teadsid, oli tal häbi, et ta nüüd oma ohvitseride ja peale selle veel inka ees oli nagu häbisse sattunud, ja tuseselt vahtis ta enese ette. Atahuallpa taipas seisukorda ja katsus tehtud viga imestamiseväärt õrna tunde jälle heaks teha, kindralile naeratades üteldes:

„Vististi teadsid sa juba ennem, mis on kirjutatud. Crux on kirjutatud. Sina, jumal omamaalaste keskel, ei vajanud seda enam oma silmadega näha.“

„Mina pole jumal. Mis tead sina, pagan, Jumalast?“ ütles Pizarro põlglikult urisedes, sest ta ei uskunud, et inka otsekohe-
sest südamest rääkis.

„Teie jumalast tean ma vähe, oma jumalast aga tean ma palju,“ oli pehme vastus. „Teie jumalat ei saa näha, minu jumal rändab üle taeva ja teretab oma lapsi igapäev.“

Pead raputades ja peaaegu kaastundlikul toonil vastas kindral:

„On olemas ainult üks Jumal, õnnetu, ja hea oleks, kui sa teda paluksid.“

„Kuidas võid sa sellise kindlusega ütelda, et sinu Jumal õige ja ainus Jumal on?“ küsis inka kõrgusliku rahuga. „Ja kuidas pean ma teda uskuma, kui ta ometi lubab, et teie, kes te alati tema armastusest ning halastusest kõnelete, süütuid inimesi tapate?“

Kindral vaikis ja pööras kõrvale.

23.

Oli tund aega enne keskööd, kui rüütel Garcia de Jerez minu tuppa tuli ja mulle teatas, suures saalis valmivat midagi ebariilikku, mispärast vaja olla ette vaadata. Tema ei teadnud õieti, mispärast ta mind arvas hoiatama pidavat; see oli vaid üldine hirm või kohmetus, sest kui ma temalt lähemaid teateid küsisin, oskas ta mulle vaid ütelda, inka istuvat üsna üksipäini pika laua ääres, istuvat liikumatult laua keskel, mille ääres kakskümmend neli tühja platsi alla.

Mina olin ennast päev otsa haige tunnud ja varakult puhkama läinud; nüüd tõusin ma, riietusin ruttu ja läksin välja.

Platsil põlesid pigipannid, mille tumedal valgusel hulk meie mehi põletamise kohta valmistasid. Suur saal oli valgustatud tõrvikutest, ja ma nägin tõesti, kuidas Garcia jutustanud, inkat seal pika laua ääres istuvat, täiesti liikumata, ja temast paremal ja pahemal pool kaksteistkümmend kuldtaldjekku. Igal sellel läbi osutatud kohal ja ka

Isa rõõm.

Susanne von Gaza, Lautenthalis Goslari juures, ülesvõtte Voigtländeri Skopariga.

inca tooli taga seisis teener, kes toitudega täidetud vaagnat kandis, kakskümmendviis arvult, täitsa liikumata, ja teenrite taga seisis jälle sama tarretult, sama vaikselt kõrgest seisusest mehed ja Atahuallpa noored naised.

See oli nähe, millele ma polnud ette valmistatud. Mõnikord loetakse muinasjuttudest, et kogu inimesi kurja nõia sõna läbi kiviks muutuvad; seda tuletas mulle meelde pilt, mis nägin. Selle juures veel õudne tund, õudne koht; Garcia ja mina silmitsesime üksteist kokkudes.

Vaheajal oli Cristoval de Perralta, kelle alla linnas vahtkond kuulus ja kes vangistatud vürsti kummalist valmistust samuti märganud, kindrali juure läinud aru andma. Pizarro oli mõned sõbrad söömaajale kutsunud ja Cristoval leidis nad veini joomast ja lõbusas tujus. Tema jutustus võeti väga jämeda naljaga vastu, aga siis ütles kindral, vaja sinna minna ja vaadata, mis lugu see õieti on.

Ta tõusis ja temaga ühes läksid tema mõlemad vennad, don Almagro, don Ri-

guelme, della Torre, Alonso de Molina ja Cristoval de Perralta. Teiselt poolt platsi tuli peaaegu samal ajal pikkamisi ja oma päevaraamatut lugedes paater Valverde ja jäi, kuna järgnevat sündis, nagu tumm vaht ja manitseja põletamiskoha ning sammasaali trepi vahele seisma.

24.

Rüütliid, kelle juure mina ja Garcia seltsinud, olime saali ühele küljele kokku surutud, ja ma usun, et isegi kõige julgemat õudu tundsid, nähes täitsa kivistunud peruulasi.

Äkki tõstis Atahuallpa silmalaud ja näis meid nüüd alles märkavat. Tema pilk oli nagu palav kiir; ma pidin oma silmad teise suuna pöörma, ja nad jäid peatuma kindrali punastele kõrvadele, kes just minu ees seisis. Atahuallpa tõusis, ja oma kaunis kujus ning uhkes auväärilikkuses oli ta imeilus vaadata; tõrvikute punane valgus helkis ta pruunikal näol ja punane viir, mis ta sale-dat keha ümbritses, andis talle mingisuguse leekiva kuju.

„Teie mehed, ütlege mulle ometi, kust te tulete?“ algas ta tasa ja mõtiskleva ilmega. „Mis maa see on, mis teie kodumaa on? Ütlege mulle ometi, milline ta on ja kuidas te seal oskate elada — ilma päikeseta?“

„Kuidas nii ilma päikeseta?“ küsis Andrea della Torre imetades. „Kas sa siis arvad, et neil valitseb igavene pimedus?“

„Seda pean ma oletama, sest et te päikesele olete sõja kuulutanud,“ vastas Atahuallpa.

„Sina ja päike, teie olete siis üks?“ hüüdis don Almagro pilgates.

„Paljudest tuhandetest aastatest saadik,“ noogutas inka; „minu esiisad ja mina, sest-saadik kui vili siin maal kasvab.“

Tekkis vaikus, mil paater Valverde palvetamist väljas kuulsine.

„Minu esiisad tulevad,“ ütles Atahuallpa saladuslikult. „Kes ei ole põrmuks saanud, tulevad ja teretavad mind.“

Kõik silmitsesid teda hämmastunult.

„Aga teie ei vasta mulle,“ algas ta uuesti ja vaatas ringi. „Mispärast ei vasta teie minu küsimusele? Kas paistab teil sama päike? Vististi eksite, sest see peab teine päike olema. Kas ta siis ei vihasta, kui teie hävitate kalleid asju, mis teie käsitöölise usinus on teile loonud? Kas ta ei pinene, kui teie puutute pühitsetud naise? Millised seadused ja kombes on teil? Kas leidub teil inimesi, kes on puutumatud? Kas tun-

nete üldse puutumatud, kuna teie käsi millegi eest tagasi ei kokku ja kõik puudutab?“

Ta sirutas mõlemad käed keha külge lit-situd käevartega välja nagu kaks vaagnat, nagu oleks ta nendega tahtnud vastust vastu võtta. Aga vastust ei tulnud. Oli tekkinud selline hingetu vaikus, et see peaaegu tontlikult mõjus.

„Tahtsin teada, mis teid nii tugevaks teeb,“ jatkas ta mõtiskledes, otsaesine norus, „ja usun, sain seda teada. See peab olema kuld. Kuld annab teile julgust kõik esemed puutuda ja kõiki asju omada. Ja kuna te asjad võidate, hävitate asjade kuju. Kuld muudab teie hinge, kuld on teie jumal, elu lunastaja, kuidas seda nimetate, ja kel teist tükike kulda on, see on kaitstud, see usub päikest omavat, kuna ta teist päikest ei tunne. Ma taipan seda nüüd selgesti, ja mul on teist, päikeseta rahvast, kahju.“

Kindral pööras vihaselt ümber; don Almagro tõstis ähvardades käevarre, rüütliid pomisesid pahaselt. Väljas andis paater Valverde sõduritele käsu puuriita põlema panna. Siis sündis see, mis mul iialgi meelest ei lähe ja südamest ei kao — õudne lugu.

25.

Idataevasse tõusis parajasti esimene nõrk puna, kui me nägime suurt peruulaste rongi maanteed mööda Caxamalca poole sammuvat ja suurele platsile lähenevat. Kesk rongi ja tema kohale tõstetuna nägime kahtkümmend nelja liikumata kuju sama paljudel toolidel, ja iga tooli, mida, kuidas varsti nägime, kandsid kaheksa meest nagu inkatrooni oma õlgadel. Ja kõik need kujud olid kõige kallimalt riietatud ja neid oli kaksteistkümmend meest ja kaksteistkümmend naist, ainult surnud.

Nad tulid haudadest, kus ühed neist inim-põlve, teised kauemini, aastasajandeid, puhunud — Atahuallpa esivanemad.

Mehed olid ehitud kübaratega ja sulgedega, naistel olid tähtedega varustatud valged loorid, mis neid puusadest allapoole ümbritsesid.

Kui pükalik ja peaaegu hääletu rong just eessaali kolme trepi astme ette oli jõudnud, lahkusid rongist kandjad surnutega, sammusid oma troonidega saali ja asetasiid surnud nende kohtadele laua juure, mehed inka paremale, naised pahemale käele.

Laua ülemisele otsale asetasiid nad aga määratusuure kuldpäikese, mis tõrvikute, pigipannide ja juba põlema hakkava puuriida valgel silmipimestavat hiilgust levitas.

Atahuallpa hakkas nüüd toitudest sööma, ainult paisteks, ja igale muumiale pandi toitu taldrekule — sedagi vaid paisteks. Vürstlikus ehtes, pead veidi norus, juuksed mustad või hõbekarva, selle järele kui vanad nad olid, kui surid, avaldasid nad pettvalt elu ilmet ja seda ilmet suurendas veel hele valgustus ning kasvav koidukuma.

Esiti ilmutasid minu kaaslaste näod judinaid tekitavat aukartust, aga vaade kuld-troonidele ja kuldriietele, juveelidele ja käevõrudele ning kõige pealt kuldpäikesele — äratas nende meeltes kustutamata kullahimu, mitte iial kustuva kullanalja uuesti ning kihutas nad lõõmavasse palavikku, sest selline varandustehulk käis neil üle mõistuse ja röövis neilt kõik arupidamise. Valvurid voolasid kokku, sõdurid voolasid kokku, lust ja õud, kartus ja ahnus silmis; minagi tundsin ainult veel piinavat soovi, siis purustas see mitmekesisus, lust ja õud, ahnus ja hirm kulda ja surma nähes minu meelemärkuse.

Nägin veel, kuidas üks osa sõdureid kuld-trooni kallale tormasid ja rüütlite poolt tagasi kisti, nägin veel, kuidas inka oma esivanemate ette sügavasti kummardas ja ta kaaslased seda kordasid ja kuidas ta siis esimese päikesekiire ilnumisel valusalt-hämmastunud pilgul ja naeratades kohtuplatsile sammus; kuulsin veel munga tumedaid manitsusi ja leierdatud palveid puuriita ümbritsevate rüütlite suust, siis ümbritses mind heatahtlik pimedus, mis alles hulga päevade järele minu vaimust jälle lahkus.

26.

Aga nende inimlikkude asjade taipamine ja alandlik käsitamine võttis veel hulga aega. Mis minu silmad veel hädast ja lange-misest näinud ja millistest pahadest tegudest mu vastupanev vaim veel osa võttis, seda ei katsugi ma enam kirjeldada.

Pime olla ja valguse järele ihata on hinge-seisukord, mis teda piinab, aga ta ka voolama paneb. Aimduse ja teadmise vahel seisab juht, laiskuse ja igatsuse vahel kutse.

Kui ma kord ühe süestunud linna rusude üle rändasin ja inimvendade murtud silma-desse vaatasin, käskis üks hääl mind vaikida ja oodata.

Kui ma üks teinekord Kordiljeeride mägestikku surevalastekarja juure juhtusin, kelle nälg ja hirm tühjadest küladest välja tühja pajonaali kihutanud, siis nutsin ma selle üle, mis inimene on ja mis ta ei taha olla.

Nägin surma igal kujul, mis ta maailmas enesele võtab; nägin sõpru lahkuvat ja juhte langevat, vahvaid kaduvat ja õnne muutlik-kust ja iga lootuse petlikkust ning maitse-sin kibedat põhjakorda igas joogis ja sala-kihvti igas söögis ning kannatasin ühingute vaenu ja isegi valgustatute jõleduse all, kui ka ajaratta ühtlase hirmsa veeremise all üle selle valugakaetud maakera ning tundsin ära kõige vara tühjuse ja kõige olemise igaviku, ja minusse asus soov parema tähe järele, mida suurepärase päike õhutab ja kallimeelsemaks aitab teha.

See maailm, kus ma elan, on Jumalast võib olla ära tõugatud. (Lõpp.)

Sügis.

P. Grünfeldt.

*Kõrgelt kajab kure hääl,
kurb ja lõikav murehääli:
möödunud ajad ilusad,
tulnud päevad vilusad.*

*Ilul õitses õunapuu,
kui veel oli kevadkuu:
kevad teda kaisutas,
suvi teda paisutas.*

*Küpsiks saanud vili nüüd,
kõrgelt kajab kure hüüdi:
sügis saanud suvekuust,
valmind vili langeb puust!*

Laine 1313.

Austria kirjanik **R. H. Lewisch.**

Helga Lenkströmile oli see algul väga, väga valus, et ta oma poja Eriku esimesest lauluõhtust ei saanud osa võtta.

Kuid siis võitis ta selle tumeda valu, tema, kes ise kord ihust ja hingest oli soovinud saada kunstnikuks, lauljannaks, palju, palju aastaid tagasi, tema, kellele hiline õnn oli kinkinud poja ja kes temas nüüd nägi ise oma nooruse-unelma teostumist.

Sellepärast kirjutas ta temale, et poja tõus tema õnnelikuks ning uhkeks teeb; tema tahtvat kannatlikult oodata, kuni pojalt võimalus avaneks teda külastada.

Kui ta teaks, tema Erik, et ta tema ellustumise eest kord nii kibedasti oli pidanud maksma; mitte, nagu temale alati öeldud, et tema jalgade halvatus oli saabunud mingisugusest õnnetusest.

Noh, seda ei tarvitsenud ta ju kunagi kuulda!

Ja ometi, kui tihti juba, võttis ta kirja kätte ning luges:

„ . . . ei tahtnud sulle varem kirjutada, enne kui mul kindlad teated olid, et asi teostub. Noh, nüüd on asi niikaugel. Mõtles, ema! Üks sinne kontserbüroo on mind kohustanud esimest lauluõhtut andma. Ma ei oska seletada, mis mu süda ütleb. Ja sina, armas ema! Millist rõõmu veel sina tunned! Kahekordselt. Sest kui sa mind aastate eest ei oleks salaja aidanud, ei oleks mind teetanud . . . Jumal andku isale rahulikku hingamist, aga kunstist polnud tal vähe- matki arusaamist — täna ma niikaugel ei oleks. Sinu abita! Kui tänulik, lõpmata tänulik olen ma sulle selle eest, ema! Ah, kui sa võiksid tulla ja minu õnne tunnistaja olla, mind näha, kuulda! Aga — see ju ei lähe. Oh, mispärast pidi . . . Ei, ema, vaik- kin juba, ei taha sind kurvastada. Nüüd, mil peadrõõmustama, hõiskama! Ja sellegi- pärast, ema, kui sa ka oled seal ja mina siin, ma võimaldan, et mind saad kuulda. Sest et minu laul, imesta, üle kantakse eet- risse. Ja kui sa mind võid kuulda, küll siis ka sinu vaimusilmad mind näevad. Su luule- võim jälgib mind ja pärast kontserti ei hoi- ma enam ükski võim kinni, vaid ma rutan jaama, sõidan ühe öö ja päeva, et jõuda armsale kodumaale, armsasse, väikesse sünni- linna ja, ema, sinu käte vahele . . . !“

Helga Lenkströmi käsi kirjaga vajus.

Seal eemal väikesel laual seisis eilsest

saadik midagi, see ineasi, mis pidi talle kätte kandma poja laulu.

Esialgul oli ta arvanud, et mees kes sel- lega tulnud, oli tulnud valeaadressil. Kui ta aga sedelit, mis mees talle ette näitas, lähe- malt vaatas, aadress õige oli ja mees talle kirja andis, mis poja käekirja kandis, siis oli kahtlus ja eksitus võimatu.

Kirjas peitus vaid üks leht: laulude ees- kava, mida Erik Lenkström H. linna kont- sertsaaalis pidi laulma.

Vana Marta — Helga Lenkström pidi veel praegu naeratama, kui mõtles oma kaua- aegse teenija veiderkeeletule näoilmele, kui mees kasti proovis ja mängida laskis — oli tõesti enesele risti ette löönud! Mingisuguse võimuga ei olnud saadud teda raadioaparaati lähedalt silmitsema või puudutama. Jah, peaaegu otse vihkavalt riivasid teda ta pilgud.

Ja nüüd istus ta, see ebausklik Marta, ja oli üht oma raamatut lugedes — vististi oli see palveraamat — magama uinunud.

„Homme! Homme sel ajal!“ mõtles Helga Lenkström. „Küll siis asi teistsugune on!“

— — —

Püsimatult tiksus vana kell vanamoeliselt sisseseatud toas.

Alatasa kihutasid osutid edasi. Ja Helga Lenkströmi rahutus kasvas. Seesmiselt ja väliselt.

Marta ettepaneku, sööma hakata, lükkas ta otsustavalt tagasi.

„Mis sa arvad, Martha! Ma ei saaks suu- täitki kõrist alla. Võib olla hiljem. Pärast lauluõhtu lõppu.“

„Siis on aeg juba hiline, proua . . . Ja . . .“

„ . . . ma magan halvasti. Eks ole nii, seda tahtsid sa ometi öelda? See on sinu poolt ilus, Marta. Kui Erik seda kuuleks, rõõmustaks see teda vististi, sest siis näeks ta, kuidas sina, mu ustav, minu eest hoolit- sed. Aga, Marta, kas sa siis ei saa aru, mis lähemad tunnid mulle toovad? Mõtles ometi! Kaugel, kaugel siit, hoopis teisel maal, ühe suure ja ilusa linna samasuguses ilusas saa- lis, mis täis pidulikult riidetatud inimesi, mõis- tad, seal läheb Erik lavale ja laulab — ja mina, sina, kes teda väikese poisikesena kätel kandis nagu minagi, meie kuuleme teda siin sealt kastist . . .“

„Mina — ei usu seda. Ei taha seda uue- aja asja üldse kuulda, proua . . . !“

„Aga, Marta! Kuidas võid sa nii rääkida? Ma ei mõtle ju seda muusikat, mis eile kuulsime, vaid räägin tänasest, Marta. Erikust ja tema lauludest!“ vastas Helga Lenkström. „Laulu oled sa alati meelsasti kuulnud!“

„Seda küll, proua . . . Kui ma näen inimest, kes laulab. See seal — see ei sünni õigel moel!“

„Ei, Marta, ära ole rumal! Oleksin sind arvanud targemaks.“

„Jah, mispärast ei tule ta iial, see Erik? Kus ta ometi peaks teadma, kuidas teie tema järele igatsete! Mispärast peab ta seal väljas laulma, nagu ütlete, võõraste, võhivõraste inimeste ees? Kes teab, proua, miks ta ei taha tulla? Meieaja noored inimesed . . .“

Helga Lenkström oli rahulikult vanakese juttu kuulanud, nüüd ei jõudnud ta enam kannatada.

„Marta, nüüd vaiki. Mis sul ometi on? Kes on sulle midagi teinud? Homme või tunahomme on Erik siin. Ainult see üks, esimene etteaste —“

„Meelsasti oleksin ma mehe ühes ta kastiga uksest välja visanud,“ katkestas Marta perenaise kõne. See arvas paremaks vaikida.

„Ütlen teile, proua, see ainult erutab teid. Ja see ei ole vanadele nagu meie hea. Nüüd teate seda!“

„Marta, Marta! Kui sul muud ei ole, siis rahustu. Ütle, kas see ei ole puhtaim õnn, kui ema saab olla, tohib olla oma lapse tõusu ja tagajärje tunnistaja? Mina ei saa sinust tõesti aru.“

Samal hetkel lõi kell seitse.

Helga Lenkström nagu kokkus.

Veel vaikis aparaat. Kuulda oli ainult ajuti praginat ja krabinat.

Äkki lõi kas vaikusest läbi hää!:

„Hallo, hallo Siin H . . . raadio, laine 1313. Ettekandele tuleb Erik Lenkströmi lauluõhtu linna kontsertsaalist!“

Ja proua ei julenud hingatagi. Istus nagu tardunud oma tugitoolil.

Ja ta mõtted lendasid temale tundmata, kaugesse linna, kus Erik nüüd ootas lavale minekut ja võib olla sekundeid temale mõtles, nagu tema mõtles temale. Mis see oli? Järsk vaikus. Sügav vaikus. Kuulda oli vaid kella tiksumist kummutil ja iseeneese hoovisilist hingamist. Ja kusagil toas Marta hingamist. Tõsi, seal laua kõrval istus ta. Kuidas ta aparaadile vahtis! Milline ilme oli ta kortsunud näol?! Ega ta ometi . . . ? Ei. Seda oleks ta ju pidanud nägema. Oh! Kui viimasel minutil — mees oli talle ju

seletanud — jaam rikkesse läheb. Ei, ei! See . . . ah! See oli ju käteplagin! Vististi, üsna vististi oli Erik nüüd saali tulnud, lavale läinud ja siis klaveri kõrval kummardades naeratas igale poole. Ja jälle vaikus. Ja nüüd toredate tiibklaveri täistoonilised helid, ja, oh, Jumal, nüüd hakkas ta laulma. Tema Erik! Tema suur poiss!

Kui teda nüüd ka näeks! Näeks nõnda, kui kõik need võõrad inimesed, kellele ta laulis!

Kui Erik Lenkström lõpetas, mühisest mürisev käteplaksutus, mis ei tahtnud lõppeda. Ja ülevoolavas õnnes kuulas ema kõrv veel vanusest hoolimata vaimustatud inimeste hüüdeid.

Ja käteplaksutus kasvas iga laulu järele.

Nüüd ei jõudnud vana ema enam toolil püsida, mille külge teda hirmus saatus juba aastaid kütkestas.

Sest ta tundis mitte ainult oma ebaühtlaselt põksuvat südant, mida ta ärevusega põhjendas, vaid ta tundis ka midagi oma kehast ja jalgadest läbi jooksvat, midagi, mida ta enam kaua polnud tunnud.

Ta pidi, pidi temale lähemale nihkuma, temale, kes sealt kastist laulis ja kaugel, kaugel viibis, suurel laval seisis, kelle pilku kõik otsisid, ema, kes kodus istus ja tema laulu kuulas ja kellele üksi ta laulis. Jah, temale üksipäi!

Inimesed seal kauges saalis seda muidugi ei teadnud.

„Erik! Erik!“

Helga Lenkström hüüdis seda. Kisendas. Kargas jalule, nagu aetud nägematust võimust.

„Marta! Marta! Mina . . . mina võin käia!“ hüiskas Helga Lenkström.

Ent enne kui kutsutu kohale jõudis, vajus ta põrandale.

Ja laulja laul jäi tasasemaks . . . tasasemaks . . . haihtus kui hingeõhk.

Aga siis . . . Hei! Milline torm algas! Milline mürin, mühin, hõiske teda ümbritses! Kunstnikku, kes ikka jälle pidi kummar-dama vaimustatud rahva poole, kes oli äripäevaõhust välja kistud.

Ja kuna austatud laulja valmistas viimast laulu kordama, kiskus ta kodus vana Marta meeletult oma juukseid.

Surnud ema ees.

Äkki kargas vana teenija jalule, tormas laua juure, kahmas raadioaparaadi, kust parajasti Erik Lenkströmi korratud laulu esimesed sõnad kostsid, ja virutas kasti meeletliku inimese jõuga põrandale, nii et ta kildudeks purunes.

Selvini kohtuasi.

Tsehhi kirjanik **Karel Capek**.

Tahan jutustada oma suurimast võidust. Seda ma ei saavutanud ei oma draamadega ega ühegi oma raamatuga, isegi mitte sellega, mille eest sain Nobeli auhinna — minu suurim võit oli Selvini kohtuasi.

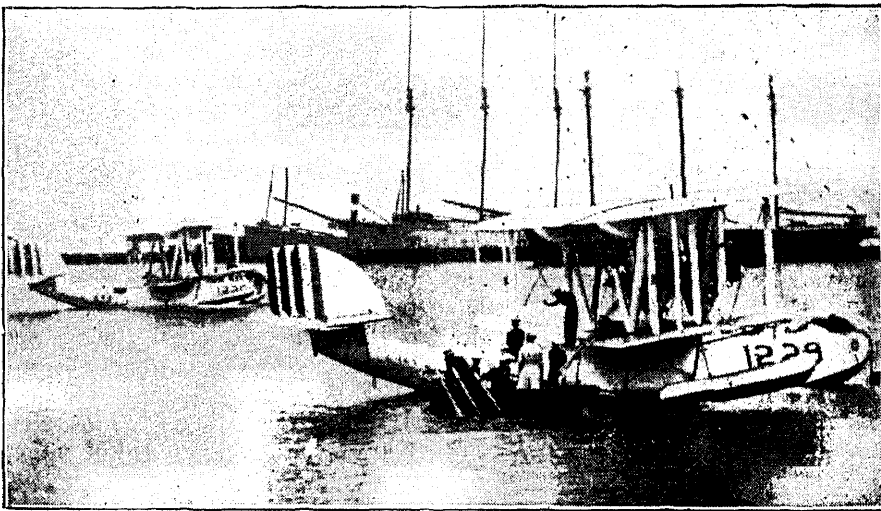
Ah, teie ei tea, kes see mees oli, ei mäleta enam tema nime? Noh, seda on ka juba kakskümmendkuus, ei, kakskümmend üheksa aastat tagasi, kui temast ajalehtedes kirjutati. Minagi lugesin tookord vististi ajalehti, ometigi oli mulle Selvini lugu kahe silma vahele jäänud, kui ühel päeval...

Lühidalt, ühel ilusal päeval tungis keegi

„Tema on süütu,“ nuttis naine, „mina tean, et ta on süütu!“

Et ütelda lühidalt: Mina lubasin naisele kõik teha, mis võimalik on, ja kinnitasin talle, et tema poja süütust usun. Selle eest tahtis ta minu kätt suudelda. Kui ta mind tahtis õnnistada, oleksin meelsamini ta ette põlvili langenud.

Olin Frank Selvini kohtuasja teinud oma asjaks. Kõige pealt uurisin muidugi kohtuakte. Nii hooletult aetud kohtuasja polnud ma veel näinud. See oli päris skandaal. Asi oli öieti üsna lihtne. Kord öösel kuulis tea-

Inglise lennupaadid Tallinnas miinisadamas.

16 sept. s. a. külastas Tallinnat Inglise lennupaatide eskadrill kolonel Nansoni juhatusel. Eskadrill koosnes neljast lennupaadist, tegi ringreisu Skandiinaavia ja Balti riikides.

valgejuukseline, väike, kiitsakas naine minu tuppa. Veel enne kui ma oma tookord tundud lahkusega temalt ta soovi järele sain küsida, langes ta minu ette põlvili ja nuttis kibedasti. Mina aga ei jaksa nutvat naist näha.

„Härra,“ ütles emakene, kui ma teda olin pisut rahustanud, „teie olete suur luuletaja. Vannutan teid teie inimliku armastuse juures, päästke minu poeg!“

Niipalju kui ma naise nutust taipasin, oli jutt tema ainsast pojast, kahekümnekahe aastasest Frank Selvinist. Tema oli mõistetud eluks ajaks vangi, sest et ta, arvatavasti röövimise mõttega, oma tädi Sofie oli ära tapnud.

tud tädi Sofie majateenija, keegi Anna Solar, umbes viiekümneaastane, vaimlikult väheväärtuslik isik, preili Sofie toas samme. Ta läks tuppa vaatama ja leidis akna lahti olevat ja nägi aknalauual meest, kes parajasti tahtis sealt alla aeda hüpata. Tüdruk hakkas kisendama, naabrid jooksid sinna ja leidsid preili Sofie põrandalt lamamast. Ta oli käterätikuga surnuks kägistatud. Pesukapp oli lahti, pesu osalt põrandale pillatud, raha puutumata oma peiduurkas. Silmanähtavalt oli tüdruku tulek mõrtsukat ta töös eksitanud. Need olid materia facti. Järgmisel päeval vangistati Frank Selvin.

Tüdruk oli tunnistanud, tema tunnudmehe s, kes läbi akna põgenenud, noorel Se

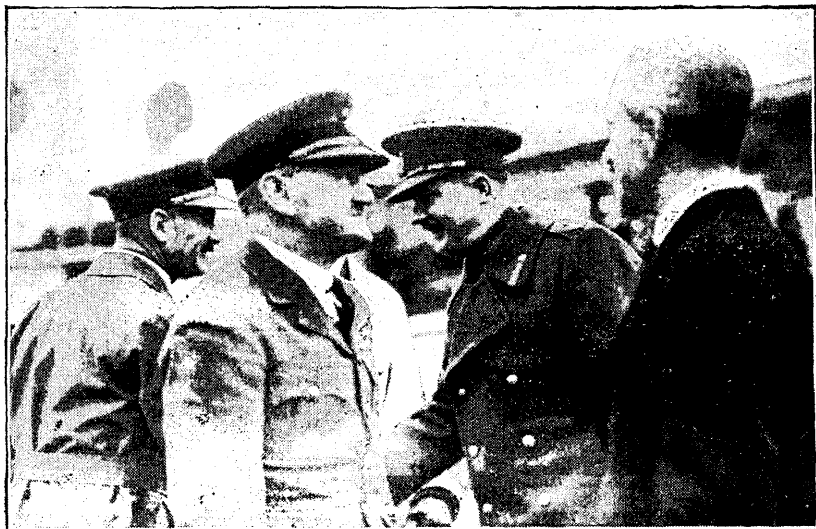
vini ära. Tõepoolest polnudki Frank sel aja kodus olnud. Üteldes, et pea valutab, läinud ta välja, tulnud pool tundi hiljem koju ja läinud kohe voodisse. Edasi selgus, et tal võlga oli. Siis teatas end keegi lobamokk, kes ennast tähtsaks arvas ja seletas, päev enne mõrtsukatööd ütelnud tädi Sofie temale, et õepoeg Frank temalt raha palunud. Ja kui Sofie ta palve tagasi lükanud — Sofia olnud nimelt ihne — olla Frank ütelnud: „Vaadake ette, nüüd sünnib õnnetus!“

Protsess ise kestis pool päeva. Frank Selvini ütles, et ta on süütu. Ühtki tunnistajat ei võetud risküsimuste alla.

Franki advokaat — muidugi kohtu poolt määratud, sest proua Selvini polnud parema advokaadi võtmiseks raha — tõi ainult Franki voorusi esile ja palus vannutatud mehi pisarsilmil tema vastu heatahtlikud olla. Prokurör tuletas vannutatud meestele pöruval häälel meelde, et nad enne Selvini asja juba kaks ülekohtust otsust olid teinud, ja küsis, kuhu küll inimlik seltskond jõuab, kui iga kuritegu rahvakohtunikude poolt odavat heatahtlikkust leiab. Ja vannutatud mehed, kes araks tehtud, tunnistasid Franki Selvini üheteistkümneme häälega mõrtsukatöös süüdlaseks.

Kui ma kõigi nende tõsiasiadega olin tutvunenud, kerkis minul selle otsuse vastu viha, ehk ma küll ei ole jurist — või ka sellepärast, et ma ei ole jurist. Mõeldagu: peatunnistaja — nõrga mõistusega. Ta oli mehekogu öösel aknal näinud ja öö oli olnud väga pime. Nii siis ei võinud ta teda kuidagi kindlasti ära tunda. Pimeduses võib vaevalt inimese suurust ära määrata, seda olen ise proovinud. Peale selle vihkas see isik Franki Selvini otse hüsteeriliselt, sest et see teda alati, nagu ta ütles, pilgata armastas. Ta nimetas teda nimelt „valgekäeliseks Hebeks“, mida Anna Solar muidugi pidas surmavaks solvamiseks.

Edasi: Tädi Sofie vihkas oma õde, Franki ema. Läbi nad ei käinud. Kui tädi Sofie tõendas, et Frank teda ähvardanud, siis võis see olla vanapiigalik tigheidus, mis

Meie lennuväe ülem kolonel Tomberg tervitab Inglise külalisi.

Vasakult paremale: Inglise õhuväe esinõuaja Berliini kolonel Gosage, eskadrilli ülem kolonel Nanson, Eesti õhukaitse ülem kolonel Tomberg ja Inglise konsul Halsey.

Sofie ainult õe vihastamiseks välja mõtles.

Mis puutub Franki, noh, tema oli keskmise andekusega kirjutaja kusagil kantseleis, temal oli pruut, kellele ta kirjutas sentimentaalseid ja viletsaid kirju, ja ta oli, nagu öelda armastatakse, ilma oma süüta sattunud võlgadesse.

Tema ema oli tubli, kahetsemisväärne naine, keda närisid vähitõbi, vaesus ja mure.

Mina hakkasin nüüd ajalehtedes ilmutama seeriat artikleid pealkirja all „Selvini kohtuasi“. Punkt punktilt juhtisin ma tähelepanu tunnistajate mitteausaldusväärlikkusele, eriti peatunnistaja omale. Ma demonstreerisin kohtu esimehe absoluutset oskamatus ja prokuröri kõne jämedat demagoogiat. Kuid sellega ma veel ei leppinud. Läksin veel kaugemale. Ründasin kallale kogu justiitsile, nuhtlusseadusele, vannutatud meeste kohtule, kogu puudulikule ja ka egoistlikule seltskonnakorrale. Mul oli juba tookord hea nimi ja noorsugu seisis minu taga. Ühel õhtul pandi kohtumaja ees toime demonstratsioon. Järgmisel päeval tuli noore Selvini advokaat minu juure. Mis ma olla teinud, kurtis ta. Tema annud edasikaebuse sisse ja palunud ja palunud otsust tühistada. Karistus oleks Selvini vististi mõne aasta vangistuse peale vähendatud, nüüd aga ei võivat kõrgem kohus ometi tänavaterrorile alistuda ja lükkab kõik põhjendused vististi tagasi. Mina ütlesin auväärne juristile, et siin

jutt ei ole Selvini kohtuasjast, vaid jutt on tõest ja õigusest.

Advokaadil oli õigus. Kaebus lükati tagasi, kuid kohtuesimees lasti pensionile. Nüüd võtsin ma asja alles õieti käsile. Pealegi seisan ma veel praegugi seisukohal, ei see oli püha võitlus õiguse eest.

Seitse aastat võitlesin ma. Ja see võitlus tegi mu tähtsaks. Mitte minu teosed ja tööd, ei Selvini kohtuasi tegi mu kuulsaaks.

Seitsme aasta pärast suri peatunnistaja Anna Solar. Enne surma tunnistas ta preestri-le, et ta tookord kohtu ees valetanud; tõetruult ei võivat ta ütelda, et ta aknal mõrtsukas Frank Selvini tõesti ära tunnud. Paater tuli sellega minu juure. Tookord tundsin ma ilma asju juba paremini. Ma ei avaldanud seda uudist maailmale, vaid läksin sellega kohtu ette. Nädala pärast määrati Frank Selvini kohtuasi uuele harutusele vannutatud meeste kohtus. Kõige parem advokaat nõudis vabastamist. Prokurör soovitas Selvini vabaks mõista ja vannutatud mehed mõistsid ta ühel häälel süütuks.

See oli minu elu suurim võit. Mingi muu asi ei annud mulle sellist rahuldust. Varsti aga valdas mind kummaline tühjusetunne. Et tõtt ütelda: Selvini kohtuasi hakkas mul puuduma. Olin jäänud oma elusisust ilma.

Ühel päeval, istusin oma laua ees ja ei teinud midagi, teatati mulle üht meest, kes minuga soovivat rääkida,

„Olen Frank Selvin,“ ütles mees ja jäi lävele seisma.

Mind valdas imelik tunne. Tundsin pettumust, et minu Selvin välja nägi nagu mõni looside müüja: ümmargune, kahvatu, poolpalja peaga, pisut hiline ja lõpnata igapäevane. Pealegi lehkas ta õlle järele.

„Austatud meister,“ — meistriks nimetas ta mind, meelsasti oleksin talle selle eest jalaga valanud — „tulen teile tänu ütleva. Tahan tänada oma snurimat heategijat.“ Ta näis need sõnad olevat pähe õppinud. „Täna teid kogu eluaja, kõik mu tänusõnad on tühised . . .“

„Aga,“ tõrjusin ma, „see oli ainult mu kohus, kuna ma olin veendunud, et süüdlaseks oli mõistetud süütu.“

Frank Selvin raputas pead.

„Meister,“ ütles ta kurva ilmega, mida ta nähtavasti arvas väga mõjuvaks, „meister, ma ei tahaks oma heategijale valetada: mina kägistasin selle vanaeide tõesti!“ —

Ma olin vapustatud, pean tunnistama.

„Tänada tahan ma teid teie kallimeelsuse eest,“ kõneles Selvin minu tardunud vaikimisesse. „Teie olete ka minu ema eest hoolitsenud. Jumal õnnistagu teid . . .“

„Välja!“ kisendasin ma, niipea kui juba pisut olin toibunud.

Kolm nädalat hiljem kõnetas ta mind tänaval. Ta oli pisut joobnud. Kaua ei taibanud ma, mis ta minult tahtis. Siis seletas ta seda mulle: Mina olla tema elu ära rikkunud. Kui mina ei oleks tema protsessi käiku seganud, kõrgem kohus oles ta advokaadi kaebuse kuulda võtnud ja tema, Selvin, ei oleks tarvitsenud seitse aastat süütult istuda. Sellepärast toetagu ma teda ta viletsas seisukorras, millesse ma teda lükanud. Sain temast ainult nii lahti, et talle mõned sajalised pihku pistsin.

Järgmisel korral oli nõudmine juba käskivam. Mina olla ta kohtuasja läbi tõusnud, kuulsaks saanud — tema läbi. Mispärast peaks ta siis tasuta jääma? Mina juba ei võivat tõendada, et temale tasu ei võlgne.

Siis ilmus ta ikka lähemate vaheaegade järele. Istus sohvale ja tunnistas ohates, et ta südametunnistus teda vaevavat.

„Pean enese andma kohtu kätte, meister,“ ütles ta tumbledasti, „pean üles tunnistama oma kuriteo, enne ma rahu leia. Aga mis saab teist? Teie olete blameeritud, teile saab sest maailma skandaal, aga kuidas saaksin ma oma südametunnistust teisiti rahustada?“

Jah, südametunnistuse piinad võivad tõesti hirmsad olla, kui ma neid selle järele hindan, mis ma selle mehele olen maksnud, et ta neid jõuaks kanda. Viimaks ostsin ma temale laevapileti Ameerikasse. Kas ta seal on rahu leidnud, seda ma ei tea.

Röövlid.

Saksa kirjanik **Georg Gabelentz.**

Ma tulin Tonkingist ja tahtsin mõnede eurooplaste seltsis, kelle hulgas oli ka keegi rikas ameeriklane tütre ning toaneitsiga, minna Hongkongi. Inglise laevale, mida kavatsesime kasutada, olime hiljaks jäänud ja sadamas seisis vaid üks väike hiina aurik selleks sõiduks valmis. Me pidime kapteni enesega kauplema, sest korralikku agentuuri seal ei olnud ja hinnad näisid olenevat peasjalikult ainult temast.

Kapten, paks, lahkesti naeratav hiinlane, nõudis õige soolast hinda, tõendades, et ta hellitatud eurooplaste jaoks oma aurikule veel pidavat muretsema mõnesuguseid luksusasju, millest meie hiljem aga midagi ei märganud. See vana kast sobis oma viletsa sisseseadega küll ainult pärismaalastele, ka kestis see mitu päeva, enne kui kapten meile laskis teatada, et sõit algab ja me nüüd võime pardale tulla. Laeval võttis ta meid suure lahkusega vastu ja me arvasime, et temal kõige paremad mõtted on.

Kuna ta ka oma laevameeste vastu, kes ainult hiinlastest koosnes, lahke oli ning neilegi täis iseseisvust esines ning enesele suure aukandja auväärilikkuse andis, siis leidis meie ameeriklane temale nime Li Hung Tshang, ja meie hakkasime teda seitsaadik nii kutsumagi.

Viimaks ometi sõitsime teele. Meri oli rahulik ja sõit sellepärast üsna kena.

Li Hung Tshang ilmus igal lõunaajal meie hulka. Rohelisest siidist mütsikene peas, pikad juuksepalnikud rasvaselt läikival kuul. Lahkesti naeratades hõõrus ta käsi ja küsis oma viletsas inglise keeles meie tervise järele. Igakord ülistas ta meile oma koka rooge, mis meile aga väheste eranditega päris maitsetud olid. Kes pealegi unustas ka mustuse, haisu ja kirbud ning kit-sas kabiinis ei lämbunud, võis seda reisi ainult kiita.

Varsti jõudsimme Hainani saare lähedusse. Meie kapten palus vabandust, et ta pidavat seal ühes väikeses sadamas peatama, et seal külastada üht kõrgemat valitsusametnikku, ei mäleta enam millist. See peatus käis meie eeskava vastu, aga mis võisime teha? Nii siis heitsime ankrud ühe väikese linna reidil välja ja kapten laskis enese maale sõuda. Linn paistis eemalt olevat täitsa hiina linnakene. Öhtu eel sõitsime tüki maad kaugemale merele, va-

hetades ankruplatsi, ja keegi meist ei teadnud öelda, mispärast arvasime, et see sünnib mõna pärast.

Kui ilm hakkas pimedaks minema, kogusime kõik söögiruumi. Li Hung Tshang ilmus kavala naeratusena, mis näis ta näole olevat nagu külmanud, küsis auväärilikult meie tervise järele ja tähendas meie küsimuse peale nagu möödaminevalt:

„No jah, sõitsin laevaga kaugemale, sest et Hainani rand küllalt julge ei ole.“

„Veealuste kaljude pärast?“ küsis mr. Morton.

„Ei, röövlite pärast,“ vastas kapten rahulikult.

„Röövlid?“ Miss Morton heitus nagu meie kõik. Ja siis tuli ta suust üsna üleliigne ja rumal küsimus: „Ja mis need röövlid teevad?“

Li Hung Tshang naeratas lahkesti.

„Viivad kõik ära, kõik, mida jaksavad kaasa võtta. Või nõuavad lunastusraha, ja kui seda ei maksta, löikavad kõrvad ja nina ära. See on väga paha. Ja siis kaovad nad jälle.“

„Aga nad peaks ometi olema kinniütitud,“ ütles keegi.

Li Hung Tshang naeratas ülekaivalt:

„Kuidas oskate vees nende jälgi leida? Nad tulevad nagu kurjad vaimud öösel ja kaovad öösel. Nad on äärmiselt jultunud ja kipuvad mõnikord inimesele kallale kui varblased. Mida enam neid pekstakse, seda enam torkavad ja nõelavad nad.“

Tunnistan, et kapten meid oma jutuga erutas, ometi peletas see meie igavust, mis meid muidu piinas. Ei mäleta enam, mispärast Li Hung Tshang ameeriklase üsna mõistlikku ettepanekut vastu ei võtnud, et röövlite külastuse käest pääsemiseks kõige õigem oleks sõitu viibimata jätkata. Tean ainult, et ta seletas, meie võivat siin tema kaitse all täiesti julged olla.

Me uskusime seda meelsasti, kuni meid mõni tund hiljem vali edasi-tagasi jooksmine, kisa ja kära laevalael äratas. Hädatarvilikult riietatult tormasime kabiinist välja, ja vaata mis oli! Kuupaistel, mille hulka segunes udu, nägime oma laeva kõrval kolme dshunket. Meeskonnaga ägedasti tülitsedes, kuid takistamata ja ilma erilise rututa, nagu oleks tegemist ausa äriaga, ronisid üksteise

järele kahelt poolt laevale kõiksugu kahtlased isikud.

Nüüd ilmus Li Hung Tshang. Vihase näoga tuli ta kaptenikajutist ja algas röövlite juhiga pikemat juttu, kuna teised röövlid meid ja meeskonda mõökade ja revolvrite abil paigal hoidsid.

Jutuajamine Li Hung Tshangi ja salga jultunud juhi vahel kestis tüki aega. Viisakate kummarduste ja kahetsusliigutuste saatel näisid nad tüksteisele kaela soovivat katku. Viimaks jättis kapten röövli seisma, astus meie juure ja tegi hända ning kurva käeliigutuse.

„Ah, olen ainult väärtusetu ja mädanenud kala ning kurjad vaimud karistavad mind raskesti, sest et ma kui räpane kaamel neile enneaerasõitu küllalt pole ohverdanud. Nüüd on nad saatnud need kaabakad, kes tahavad siia laevale jääda ja meie mitte lasta edasi sõita, enne kui oleme neile maksnud kümmetuhat dollarit lunastusraha sularahas.“

„Võimatu!“ ahastasid kõik.

„Sularahas?“ kisendas ameeriklane. „Kas need kaabakad usuvad, et inimene siin neetud ümbruses niipalju raha kaasas kannab? Ütelge neile kaabakatele, et ma kirjutan neile tsheki viietuhande dollari peale.“

„Mu härra,“ vastas Li Hung Tshang, „neil inimestel on hullud harjumused. Nemat ei lase enestega kaubelda ja ei võta vaevaks tshekki pangas vahetada. Nad on lihtsad mehed ja see ei sobi nende põhimõtetega, et peavad oma lihtsas riuetuses minema Honkongis panga toredatesse ruumidesse ning ametnikke tsheki ettenäitamisega tülitama. Siin see auväärt härra Tshing,“ ta osutas oma selja taga seisvale kaabakale, „palub, et nii lahke oleksite ja sularahas maksaksite ja nimelt viibimata. Härradel on paraku ainult vähe aega siin teie lahkes seltskonas viibida, kui kena see ka on.“

„Oh Jumal!“ ahastas miss Morton ja võttis isa ümbert kinni. „Kui me ei saa maksta, tapavad need hirmsad inimesed meid kõik!“

Li Hung Tshang kehtas õlgu.

„See on igatahes võimalik. Võib olla ka, et nad lepivad mõne daami ja härra kaasaviimisega, kes neile pandiks jäävad. Olen veendunud, miss Morton, härra Tshing — taevas andku, et see pidalitõbine koer silmapilk kärvaks! — teeb teile teie viibimise ta viletsas kodus väga mugavaks.“

Me seisime kõik nõutult hirvitava mehe ees, ja tunne, selle mehe all seista, polnud

sugugi tilendav. Mis teha? Seda summat oli meil võimatu laeval kokku saada. Viimaks, kui röövlid Li Hung Tshangi olid kõrvale tõmmanud ja temaga tüki aega ähvardavalt rääkinud, tuli see alandlikult meie juure tagasi ja seletas:

„Härra Tshingil on paha päev. Täna on just tema kõrge isa surmapäev. Ta ähvardab härraseid merre visata. Kui te mulle, alandlikule teenrile, lubate, siis ohverdan ma teie päästmiseks oma hapultteenitud raha ja annan selle mürgisele roomajale kümmetuhat dollarit. Tahtsin seda summat parajasti Ameerika rahas panku viia. Ma palun teid südamest, et mulle vaesele selle raha Hongkongi jõudes tagasi maksate.“

Meie lubasime ja töotasime kõik, ja mr. Morton andis meie heale paksule kaptenile tsheki nõutud summa peale. See ronis oma kajutisse, tuli lakkeeritud kastiga tagasi, viipas röövli kõrvale ja luges vabiseva laterna valgel ja öise tuule käes härra Tshinile ohtes ja kurtes kümmetuhat dollarit pangatähtedes lauale. Mina seisin seal kõrval ja sain ka midagi, sest ühe raha puhus tuul mulle jalgade ette, ja et neetud kaabakaid vihastada, pistsin ma raha oma taskusse.

Mõni minut hiljem lahkus härra Tshin oma meestega tänades; ja varsti kadusid dshunked uttu ja õhe.

Nüüd näis isegi kapten ärasõitu pooldavat, et pääseda öisetest külalistest, kes teda veel võiks külastada. Ta kutsus arakstehtud meeskonna kohale ja küskis ankrud üles vinnata.

Kirudes läksime tagasi oma kajutitesse.

Hongkongis teatati asjast politseile, kes meile kinnitas, et tahab seda hoolega silmas pidada. Li Hung Tshang vahetas ameeriklase tsheki pangas rahaks, ja ameeriklane, mina ja üks prantsuse kaupmees kinkisime tublile kaptenile ta päästva abi eest mälestuseks kulduuri, veel millesse olime lasknud lõigata kallalekippumise päeva kuupäeva,

Ühel ilusal päeval sõitis aurik oma kodusadamasse tagasi. Me killikillitasime Li Hung Tshangi, kes oma kollase näo komandosillalt meie poole pööras, ja soovisime temale veel kord õnnelikku reisi.

Kui ma mõni päev hiljem käe oma ülikonna ülemisse vestitaskusse pistsin, tõin ma sealt esile ühe kortsunud rahapaberi, mille ma tookord Tshini selja taga olin taskusse pistnud ja sinna unustanud. Teggin ta siledaks ja tahtsin teda eslotsa selle

seikluse mälestuseks alles hoida. Siis aga otsustasin teda viimaks ometi ümber vahetada.

Ei puudunud palju ja pangas oleks mind peaaegu vangistatud. Ametnik silmitses mind umbusklikult ja kurjalt, näitas rahapaberitoma ametnikule ning kisendas mulle siis näkku :

„Valeraha! Kas ehk töotate hiinlastega mestis, mu härra? Täna esitas meile keegi juba paarsada sellist valeraha!“

Ütles ja rebis raha tükkideks.

Kui mulle nüüd kõik selgus, pidin südamest naerma. Olen näinud nii mõndagi kelmi ja röövlit, aga sellist neetud meest kui see Li Hung Tshang — ei iialgi!

Elav noodileht.

Saksa kirjanik **Hans Gäfken.**

Helilooja Johann Adolf Hasse (elas 1699—1783) kuulus „Te Deum“ tekkis järgmisel

Vihastades, et talumees teda ta mõtisklemises ja fantaseerimises eksitab, tahab Hasse

Stseen Engel-Bergeri operetist „Bubi ja naised,“ millise etendusega avati tänavune operetihooaeg „Estonias“.

kummalisel viisil. Kui August III. temale ülesandeks tegi uut „Te Deumi“ kirjutada, ei tahtnud see temal õnnestuda, kuna ta oli juba mõni aeg haiglane ja tal töölust puudus.

Peaaegu meelt heites läks Hasse ühel ilusal suvihommikul Dresdenis „Suurde Aeda“ jalutama.

Seal jõuab talle üks väga paks ja laialaline talumees, kes Grunast pärit ja parajasti kirikusse tahab minna, sealse palee lähedal järele, kõnetab teda lahkesti ja ei lahku tema kõrvalt, ehk Hasse talle küll ainult külmi, tõrjuvaid vastuseid annab.

parajasti kõrvalteele Fasanenwärteri poole pöördma, kui ta hinge lööb kui välk teadvus: Peaidee ta „Te Deumi“ tarvis seisab tema ees.

Et seda mitte kaotada, käsib ta talumeest kärsitult seisma jääda ja tahab imestava mehe laiale seljale, tema sinisele pühapäevakuuele kriidiga hakata noodijoone tõmbama.

Hasse jookseb talle järele, saab ta kätte ja palub teda Jumala eest paigal seista.

Talumees, kes kord kuulnud, et järelandmine hulludele alati kasulik on, lepib viimaks, ja nõnda kirjutab Hasse oma „Te

Deumi“ peamotiivi kartliku mehe seljale.

Õhtul juba on „Te Deum“ peajoontes valmis.

Järgmisel päeval aga sõidab Hasse veel välja Grunasse ja viib oma elavale noodilehele kaksteistkümmend pudelit kõige paremat veini kingituseks.

Härra ja poolpaljad naised.

Ungari kirjanik **Béla Szenes.**

Oli rõhuv-palav suveõhtu ja smokingit kandev härra kahetses juba väga, et oli lubanud daamidele ilmuda üllale suvelõbususele.

Tärgeldatud särk, vest, kuub ja teised riided otsekui kleepusid väljakannatamatult tema küljes, kõva krae pigistas teda, nii et otse lämmatuda ähvardas, ja kaelaside tundus tal nagu nõõrina ümber kaela. Ta ahmis õhku, hingas raskesti, oleks meelsamini põgenenud välja järve kaldale, puiestikku, värskesse õhu kätte, kuid ei võinud. Kolm ilusat daami istusid ta laua juure, ja kuna neetud mustlased just parajasti sel hetkel hakkasid shimmit mängima, siis polnud enam pääsu.

Tema naabrina, brongsikarva juustega proua, puudutas teda õrnalt õlast:

„Tulge, tantsime!“

Onneks ei kestnud see kaua, kuna keegi ülemleitnant brongsikarva juustega daami temalt ära võttis, ja nõnda jõudis ta siis — kuigi pooleldi uimasena ja palavusest nõrgana — ometi veel oma jalul laua juure tagasi.

Nüüd olid ka teised daamid juba tantsimas.

„Kuidas jõuavad naised seda hirmsat palavust välja kannatada?“ mõtiskles ta, aga juba lähemal hetkel, kui brongsikarva juustega daam oma tantsija käte vahel temast möödus, jõudis ta selgusele, et see naistel päris kerge asi on.

Kui ütleme, brongsikarva juustega daam oleks olnud paljas, siis liialdame, aga kui tõendame, et ta oleks riides olnud, siis ei räägi me ka mitte tõtt. Mingisugune kerge, värviline, läbipaistev asi, umbes nagu öösärk, mis õigetest öösärkidest ainult selle poolest lahku läks, et ta kõvemini keha ümber hoidus, oli kõik, mis tal seljas oli. See tähendab, kaelas kandis ta veel helmeid,

jalas aga kingi ja sukapaelu. Kas tal ka sukke jalas oli, ei võinud smokingis härra kindlasti mitte nentida, sest emb kumb, kas olid ta sukad ihukarva või olid ta jalad nõnda puuderdatud, et suka värvi näitasid.

Smokingit kandev härra pühkis enesel higi otsaesisel, ja kuna ta möödaheljuvaid daame silmitses, võis ta tähele panna, et daamide mood räägib avalikkuse kasuks, sest pole ju olemas saladust, mida see mood paljastamatult ei ilmutaks.

Kui muusika vait jäi, võtsid daamid tema kõrvale jälle istet. Ohk oli saalis nüüd juba väljakannatamatu. Nagu oleksid palavad hõõglambid temale smokingi alla roomanud, nii põletas keha; kange särgirind aga pigistas teda, nagu oleks ta ümberpööratud soomussärk, mil naelaotsad seespool, ja krae, krae oli kõige hirmsam! Kui ta võiks vähemalt selle kaelast ära võtta, ehk väheneksid siis tema põrgupiinad!

Ja mispärast ei võiks ta seda siis teha? Siin puusadeni dekolteeritud ja altpoolt mitte ülealuselt kaetud daamide keskel, mispärast pidi just tema kaelani kinniõmmeldud olema?

Äkiline käeliigutus! — Juba pooleldi minestuse piiril! Ta võttis krae kaelast! — Ab, milline lõbu! — Veel üks käeliigutus, ja ta avas kõva särgi ülemise nõõbi — helde taevas, milline taevalik tundmus!

„Nii, mu daamid, nüüd võime vestelda, isegi tantsida,“ tahtis ta ütelda. Aga enne kui ta taipas, olid daamid tema laua juurest juba kadunud.

Ainult nii palju kuulis ta veel, kuidas brongsjuuskseline ütles:

„Milline harimata mats. Kui ta tahab ennast riidest vabastada, siis mingu sauna!“

Ja põlguse ilmega näos ruttas ta eemale, osava käeliigutusega häbelikult oma ainust tõsist riidevarustust — ilusat roosakarva sukapaela — kõvemini koomale tõmmates.

Libedal teel.

Inglise kirjaniku **E. P. Oppenheimeri** romaan.

3

„Empire-Magasini“ peatoimetaja võttis suitsetamisetoas ühe laua ääres istet ja kutsus kelneri.

„Klaas whiskeyt,“ ütles ta, „aga õige suur klaas!“

9.

Mees, kes peaaegu oleks põhja läinud.

Harold Gastile järgnesid ajad, mil suurlinna kõige sogasemad vood üle tema pea kokku löid. Ta võitles kuni jõudis nende voogude vastu. Aga viimaks pidi ta enda ometi lainete võimu alla andma. Õilsad unelmid olid tal üksteise kannul ei millegiks haihtunud. Keegi ei tahtnud ta vaimutööst midagi teada ja oma kätetööga suutis ta juhuslikult ainult mõne suutäie leiba ja öökorteri teenida. Kuna ta riiete õmblused veel seisid, oli ta teenistust otsinud, esiti ajalehtede juures, lõpuks igal pool, kus inimest vajati. Teatatakse kirjalikult, oli kõige parem, mis ta sellistel puhkudes kuulis. Jätku aadress maha. Aadress! Milline pilge! Tema oli ju kodutu ja elas ning ööbis seal, kuhu ta juhuslikult parajasti sattus.

Pikkamisi veeres ta mäest alla hulguste teele. Varahommikust hilisõhtuni uitas ta uulitsail, alati juhuslikku tööd otsimas. Siis tulid päevad, mil temale ka hulguste vanasõnalik õnn selja pööras, nii et ta enam suutäit leibagi ei saanud teenida.

Ühel õhtul, kui ta tõesti väsinult ja valutavate kehaliigetega Themse kaldal pingil istus, nägi ta enese kõrval ajalehte. Ta võttis selle ja luges. Ühes artiklis kirjeldas keegi ajakirjanik oma elamusi mitmepäevase teekonnalt inimesoo sügavustelt selgesti ja siledalt. Harald hakkas seda lugedes kibedasti naerma.

Siis pistis ta lehe taskusse ja läks teele Fleet Streeti, Londoni ajalehtede linnajao, poole. Mitme küsimuse peale leidis ta kätte taskus oleva ajalehe maha ja läks sinna sisse.

Keegi poiss avas lahtilükatava luugi ja silmitses teda umbusklikult.

„Noh?“ küsis ta teravasti. „Kas tahate ajalehti müüa? Siis pole see õige koht. See on õues, kolmas uks.“

„Tahaksin rääkida ühe toimetuse liikmega,“ vastas Harald, „kui võimalik kohalikkude sõnumite toimetajaga.“

See oli suur leht ja kõiksugu inimesed

küllastasid seda asutust. Aga katkenud kuuega mees oli seal haruldane nähtus. Sellepärast poiss viivitas.

„Mis asjus?“ küsis ta lühidalt.

„Seda seletan härrale enesele,“ seletas Harald. „Kui tal tööd on, siis ootan, mul on aega.“

Poiss tõmbus tagasi.

Mõni minut hiljem ilmus keegi toredasti riidetunud noormees välja ja tuli Haroldi juurde.

„Te tahtsite minuga rääkida,“ ütles ta. „Olen kohalikkude sõnumite toimetaja.“

Harold näitas talle lehte.

„On see teie viimana number?“

Noor toimetaja vaatas ja noogutas.

„Noh, ja?“

„See artikkel, mis selles räägib Londoni vaeste kihtide elust, on vilets,“ seletas Harald. „Mees, kes selle kirjutab, tunneb seda elu vaid äärest vaadatuna. Mis ta ütleb, pole õige ja eht. Keegi ei oska näljast rääkida, kes seda ainult teiste nägudest tunneb, ja ka mitte hulgusteelust, seni kui tal veel katus pea kohal seisab.“

Toimetaja silmitses küllastajat pealaest jalatallani.

„Noh?“ küsis ta veel kord.

„Kui selline asi teie lugejaid huvitab,“ jatkas Harald, „siis andke mulle sulg ja tinti, ja mina kirjutan teile asja sellisena, milline ta on. Härra, mina tean, mis tähendab nalgima, ja ma kirjeldan seda nii, et seda igatiks mõistab. Olen maganud sildade all ja pinkidel, kuna vihm mu nägu piitsutas, ja olen elu tundma õppinud seal, kus ta on pörgu.“

Harold vankus ja hoidis ennast vaevaga jalul. Toimetaja silmitses teda huviga.

„Kas joote?“ küsis ta.

„Ei,“ vastas Harald lühidalt. „Olen nõrk nalgimisest. Andke mulle kirjutusesemed,“ kordas ta, „sellega ei kaota teie midagi, ja mina . . .“

Toimetaja võttis taskust kümneshillingilise rahapaberi ja katkestas:

„Hea küll,“ ütles ta, „me anname teile võimaluse näidata, mis oskate. Aga enne kõike peate sööma. Võtke see raha avansina ja minge restoraani. Tunni aja pärast ootan teid siin. Küsige minu järele, Ravlinson on mu nimi.“

Haroldi sõrmed võtsid instinktiivselt raha-

paberist kinni, ta vastus oli vaid kähisev sosin.

„Aga kui ma tagasi ei tulekski?“ küsis ta.

„Selle riisiko võtan oma peale,“ vastas toimetaja, „aga usun, et tulete tagasi.“

Harold vankus välja. Ta kõrist tõusis nuuksumine ja silmade ette kerkis udu, nii et ta trepi käsipuudest pidi kinni hoidma, kui ei tahtnud kukkuda.

10.

Elu ja surma vahel.

Keskööl istus keegi mees suure toime-
seruumi nurgas puldi ees ja kirjutab, vaata-
mata inimeste tulekule ja minekule ja tele-
foni tilisemisele. Kui ta sinna asetati, oli
talt küsitud, kas kõik see kära teda ei
eksita, aga tema vastus oli seisnud vaid
kerges naeratuses. Temale toodi tinti, sulgi
ja paberit ning karbi täis sigarette, siis jäeti
ta üksipäi.

Kell lõi kaksteistkümmend, jõudis ühele,
jõudis kahele ja mehe sulg jooksis veel ikka
üle paberi. Palju uudishimulikke pilke lan-
ges viletsas riides noorele mehele, kel põle-
vad silmad ja kes järjest meeletult kirju-
tas. Toimetusetöö lõpul tuli Ravlinson
tuppa, läks tasakesi tema puldi juure ja
võttis mõned märjad käsikirjalehed kätte.
Tal oli põlev sigarett sõrmede vahel aga
ta unustas selle suitsetamata ja laskis tal
lugedes tähelepanemata kustuda. Mõni mi-
nut hiljem kutsus ta ühe ametvenna oma
juurde ja andis temale need lehed lugeda.
Mõlemad taganesid nurka.

„Muinasjutulik!“ sosistas teine toime-
taja. „Kes see mees on?“

„Pole aimdust,“ vastas Ravlinson. „Tuli
siia — oleks minu nähes peaaegu minesta-
nud — ja tahtis midagi Austini surmast
kirjutada. Andsin talle kümme shillingit ja
saatsin ta esiotsa restoraani. Tund hiljem
oli ta jälle siin ja seitsaadik ta siin istub
ning kirjutab.“

„Mina pole iial kütkestavamast asja luge-
nud,“ tähendas teine. „Kuidas võis selline
mees, kes nii kirjutada oskab, sellisesse
seisukorda langeda?“

Ravlinson kehitas õlgu.

„Kes võib seda teada?“ vastas ta. „Võib
olla tegi seda laiskus, võib olla ka õnnetus,
igatahes mitte joomine. Ta on hirmus kah-
vatu, kas ei peaks ma teda ta töös takis-
tama?“

„Jumala eest mitte. Kui olemas on mi-
dagi, mis näib olevat jumalik tund, siis
elab ta praegu seda tundi. Igast reast oleks

kahju. Aga laske keegi valvab teda ja pange
ta lauale klaas konjakit. Ta vajab seda,
enne kui oma tööga valmis saab.“

„Jään ise siia. Homme mul teenistust ei
ole.“

All kajas trükimasina tume mürin. Iga
minut toodi veel käputäis märgi korrektuur-
äratõmbeid tuppa. Vahetevahel tõi mõni
auto veel mõne hiljunud reporteri, kel veel
midagi oli „viimaste teadete“ jaoks. Väljas
siristasid juba värvud ja idataevas punetas.
Äkki kajas Haroldi puldi poolt tume ohe.

Ravlinson ruttas kohe sinna, kuid jäi hil-
jaks. Harold oli lühikese vankumise järele
põrandale kukkunud, kuhu ta kahvatult ja
liikumatuselt jäi lamama.

Ta asetati seliti, niisutati ta nägu veega
ja saadeti arsti järele. Aknast, mis avati,
tuli külm, värskel õhutõmbus. Loodeti, et
see minestunud elustab, aga Harold ei liigu-
tanud. Ta sarnanes surnule.

Peagi kohalejõudnud arst tegi ka omalt
poolt uusi elustamiskatseid, mis samuti
tagajärgi ei annud. Ta nägu oli väga tõsine,
kui ta siis proovis Haroldi südame- ja pulsi-
lööke. Peaaegu tund aega kestis see vanku-
mine elu ja surma vahel, enne kui esimesed
elumärgid nähtavale tulid. Arst tõusis ker-
gendatult ohates.

„Kriis on möödunud,“ seletas ta, „aga
ta elu ripub niidi otsas. Uskusin juba, et
kõik on otsas.“

„Mis tal viga on?“ küsis Ravlinson.

„Südamenõrkus nälginise tagajärjel,“
vastas arst. „Mis tahate temaga teha? Tema
vajab veel mitmepäevast korralikku ravi.“

„Mis nõu annate teie?“ küsis Ravlinson.

„On tal raha?“

„Arstige teda, nagu oleks ta miljonär,“
seletas Ravlinson, „meie leht tasub kõik.“

Harold viidi üllasse sanatooriumisse, kus
juba paljuid rikkaid inimesi ravitsetud, aga
veel mitte ainustki, kes sinna viidi nälja-
märke enese küljes kandes. Kõik, mis tea-
dus ja ohvrimeelne ravi teha jõudsid, sündis
tema kasuks, ja mõni päev hiljem üllatas
ta halastajat õde sellega, et enda äkki püsti
ajas ja teadmist nõudis, mis temaga sündi-
nud.

Temale jutustati ta minestusest „Courier“i
toimetuses, et ta artikkel, mille ta seal kir-
jutand, suurt tähelepanu äratanud ja et leht
talle kohe pärast tervekssaamist heapalgalise
koha pakub.

Need teated oleksid tema suust veel kuu
aega tagasi varem esile toonud hõiskamise,
nüüd kuulas ta seda vaikides ja märkust
tegemata. Ta ise imestas oma osavõtmatust,

kõik ta elu rõõm näis olevat kustunud. Ta naeratas ainult väsinult ja silmitses läbi akna väljas mööduvaid pilvi.

Ravlinson käis iga päev tema kohta teateid saamas. Ühe sellise külastuse puhul laskis arst ta oma juure kutsuda.

„Teie kaitsealune on kehalikult jälle korras,“ ütles arst; „järele jäänud on vaid teatud kangus. See on ka kõik. Nähtavasti on ta midagi rasket läbi elanud ja see võtab aega, enne kui ta sellest kosub.“

„Ilus,“ ütles Ravlinson, „tehke kõik, mis selle heaks võite.“

„Annan nõu,“ seletas arst, „et talle keegi õrnalt osutab, milliseid kulusid ta siin teie lehele teeb. Kuidagi tuleb teda erutada, sest kehalikult võiks ta juba täna sanatooriumist lahkuda.“

„Võimatu!“ vastas Ravlinson viivitamata. „Isegi kui ta meile nädalas viieteistkümne naela asemel viiskümmend maksaks, poleks meil selle vastu midagi ütelda. Tema peab seniks siia jääma, kuni ta ise soovi avaldab siit lahkuda. Siis saadame tema, kui ta ise tahab, veel mere äärde kosuma.“

Sellepärast jäi Harold eksitamata. Ühel hommikul leidis ta toa ärgates täis roose. Neid oli nii palju, et nende lõhn tal otse hingamist raskendas. Halastaja õde, kes juba isegi kuningliku perekonna liikmeid ravitsenud, seletas, tema ei olla sellist rohkest veel näinud. Harold silmitses lilleküllust hüpnotiseerituna, ja kui ta rääkis, ei kõlanud ta hääl mitte enam nii ühetoonilisena kui enne. Temas oli midagi ärganud, — armastus ilu vastu.

„Kust need lilled tulid?“ küsis ta.

„Keegi daam tõi nad eile,“ vastas õde. „Ta sõitis siia ja rääkis hulga aega arstiga. Usun, ta tuleb tagasi.“

Harold ei vastanud, aga õde märkas, et mees nüüd oma toaletile enam tähelepanu pööras kui enne ja et ta riideid, mis talle saadetud, esimest korda huviga vaatles.

Pärast lõunat koputati tasakesi uksele.

„Kas tohin tulla?“

Õde avas ukse. Kostis tasane siidikahin ja Haroldi meelest muutus tuba äkki heledaks. Uus elu pulseeris ta soontes. See oli Gabriele von Reuss, kes temale väljasirutatud kätega lähenes.

11.

Kuulsuse esimene tasu.

Esiti ei tunnud ta tulijat ära. Kui ta tema seltsis ekspressrongis Londonisse sõitis, oli Gabriele kannud kasukat. Nüüd kandis ta

Salme Paetson, Foto Paik. „Estonia“ teatri näitlejanna, mälestas oma 25- aastast lavategevust.

mingisugust kevademoe luuletust, mille lihtsus Pariisi rätsepakunsti võidurõõm oli.

„Ma pidin siis teie juurde tulema,“ algas Gabriele esimese teretuse kannul. „Kas tohin istet võtta ja teiega pisut vestelda? Olen nii õnnelik — igatks on seda, kõrvalt öelda, — et olete juba paranemas.“

„Igatks?“ küsis Harold kaheldes. „Võin inimesed, keda Londonis tunnen, oma sõrmedel üles lugeda.“

„Võib olla,“ vastas Gabriele, „aga nüüd leidub veel vaevalt kedagi, kes teid ei tunne. Teie olete saanud kuulsaks, mu sõber, ja seda hämmastavalt ruttu, silmanähtavalt vaevata ja võitluseta.“

„Võitluseta?“ kordas Harold kibedasti naerdes. „Teie ei tea, mis tähendab põhja minna ja elu sügavusesse mattuda.“

„Sellest oleksite võinud loobuda,“ vastas Gabriele. „Miks ei tulnud te minu juurde?“

„Ei osanud,“ seletas Harold. „Teie nimekaart peitus mu vana kuue taskus, mille ma mõni tund pärast Londonisse saabumist Themsesse viskasin. Oleks ta mul käes olnud, ma oleksin vististi teie juurde tulnud — kui kerjus.“

„Ja oleksite mu sellega väga õnnelikuks teinud,“ ütles Gabriele, „sest ma oleksin enesele õiguse võtnud, et mina teie vaimukuse leiutaja olen.“

Noor sportlane **Viiding**,
Jalgast, tõukas rasket kuuli
14,51,5 mtr., mis on uus Val-
gamakonna rekord ja ainult
20 sm. vähem Eesti rekordist.
Kerge kuuli tõukamisel püsti-
tas Viiding uue Eesti rekordi —
17,18 mtr.

„Minu vaimukus!“ pomises Harold. „Mil-
line piiritu ülehindamine. Artikkel „Cou-
rier'is“ oli mu südameverega kirjutatud.
Iial enam ei oska ma sarnast kirjutada.“

„Teie käsi on siis väga halvasti käinud?“
kütis Gabriele tasakesi.

„Jah, algusest saadik,“ vastas Harold.
„Minu teekond Londonisse oli hüpe tead-
matusse, aga „Empire“ toimetaja oli ühe
minu novelli vastu võtnud ja mulle edas-
pidigi veel tööd lubanud. Kui ma teda külas-
tasin, näis, nagu ei oleks ta sellest enam
midagi teada tahtnud. Ja selle novelli hono-
rariga olin ma arvestanud. See oli mu äpar-
duse esimene ninanips ja teised järgnesid
lõök löögi kannul.“

Gabriele vaikis silmapilgu. Ta sügavais
silmis peitus midagi, millest Harold aru ei
saanud. See kadus väga ruttu ja nägu, mis
Gabriele tema poole pööras, ilmutas vaid
osavõttu ja kaastunnet.

„Nüüd on see aga mööda,“ seletas Gab-
rile julgustavalt. „Muide, kas teate, miks, ma
tuln? Tahtsin teid viia puiestikku jalutus-
sõidule. Arst on seda lubanud.“

Kui Harold varsti selle järele Gabriele
seltsis trepist alla läks ja tema kõrval suu-
res, lahtises autos istet võttis, hüüis talle
ebamäärane tunne rinda. Ta oli tihti sellis-
test sündmustest unistanud ja ei jaksanud
uskuda, et üks neist nüüd oli tõeks saanud.

Esiotsa jäi ta üsna vaikselt istuma, nagu
uimane, siis liigutas tänavaelu ta närve. Ta
silmitses elavat liikumist uue huviga ja kuu-
las tänuhulka oma kaaslase lõbusat vestle-
mist.

Tüki aja pärast arvas Gabriele tema juu-
res väsimusemärke märkavat ja viis ta Hyde-
Park-hotelli tee. Hiljem jätkasid nad ja-
lutussõitu puiestikus.

Kui auto mõne minuti puude all peatus,
piirasid teda varsti teised sõidukid, ratsa-
nikud, ja jalakäijad. Gabriele tõrjus tatta-
vad tagasi kuidas oskas, aga mõned neist
ei lasknud endid eksitada.

„Mister Harold Janson,“ esitles ta oma
kõrval istuvat noort meest, „selle toreda arti-
kli kirjutaja „Courier'is“, mida vististi
olete lugenud.“

Jällegi valdas Haroldi tunne, et see kõik
oli nii ebatõeline, unenäolik. Taevast ja põrgu
võisid nii ligistikku elada.

Ta kaaslanegi mõtles sellele vastolule.

„Teate,“ ütles ta, „milline mulle täna
pärast lõunat mõte tuli? Teie olete elu üht
külge näinud ja seda võrratu osavasti kir-
jeldanud. Sooviksin, et nüüd kirjutaksite
selle vastandi — ilusa maailma kirjelduse,
muidugi alles siis, kui te ise üheks osaks
olete saanud sellest ja te elu rõõmukarikast
olete juba niipalju joonud, et selle magus
mürk juba teie veresse on imunud. Mõtelge
kõmule, mis mõlemate äärmuste sügav kir-
jeldus võiks sünnitada.“

Harold naeratas kaheldes.

„Ei tea,“ vastas ta, „aga ma usun, ainult
üksikuil on õnn ses elus sügavat pilku heita
mõlemate eesriiete taha.“

„Küll te pikkamisi teise arvamise omate,“
vastas Gabriele. „Noorus nuustab ruttu.“

„Seda ma tean, aga nagu näib, olen ma
unustamisosavuse kaotanud.“

„Küll te sõbrad teile abiks on selle uuesti
leidmises,“ seletas Gabriele.

„Minu sõbrad? Ma ei tea, et mul neid
oleks.“

Gabriele vaatas talle silma ja pani oma
käe elegantses kindas ta käevarrele.

„Ja mis olen mina?“ kütis ta tasa.

Oli inimlik, et Haroldi süda selle küsi-
muse ja õrna puudutuse puhul kõvemini
pöksus. Gabriele oli nii imeilus ja hoopis
teistsugune teistest naistest, keda ta siia-
maani tundnud.

„Ei oska kujutella, millega ma teie hea-
duse olen ära teeninud,“ vastas Harold.

„Teie olete mulle esimesest hetkest saa-
dik meeldinud,“ seletas Gabriele. „Juba kui
rongile kargasite. Hoolimata teie kumma-

lisest riitusest ja vaatamata sellele, et paistsite olevat kui vari. Siis meeldis see mulle, et mu abi tagasi lükkasite, ja kui ma teie artiklit lugesin, aga sellest ei maksa enam kõnelda. Kui teil tõesti sõpru ei ole, siis lubage, et mina neist esimene olen.“

12.

Külastaja Scotland Yardist

Auto oli Hydepargist lahkunud ja sõitis läbi ümbruskonna üllade tänavate. Suurel platsil, mida raamistid paleesarnased majad, peatus ta, ilma et autoomanik selleks oleks märku annud. Harold ärkas äkki oma päikseunelmist. Tore õhtupoolik oli tast möödunud. Auto peatus oli temale selle sümboliks. See oli olnud vaid vahemäng ja nüüd pidi ta jälle tagasi minema teise ilma—oma maailma.

Gabriele näis ta mõtteid mõistatavat.

„Meie väike sõit pole veel lõpul,“ seletas ta. „Nüüd peate minu seltsis õhtust sööma. Ei, ärge vaadake oma riitele, meie oleme kahekesi ja teie olete mulle teretunud sellisena, milline olete.“

Nad läksid koos majja. Teener, kel põlvüksid jalas ja puuderdatud juuksed, avas aukartlikult ukse tubadesse, kust Gabriele oma külalise läbi viis. Kui nad pikast tubadereast olid läbi jõudnud, peatus ta ruumis, mille sissesead meelde tuletas hommikumaa muinasjuttu. Tuba oli ruumikas, kaheksanurgeline ja kollase siidiga löödud. Toa keskel purtskaev ja polsterdatud pingid seinte ääres olid muuks sisseseadeks. Gabriele palus teda pingile istuda.

„Palun mind hetkeks vabandada,“ ütles ta siis, „pean nimelt mõne rea kirjutama, et õhtul saaksin olla vaba.“

Mis ta kirjutas, oli määratud ühele hertsoginnale ja sisaldas ärattemist viimasel tunnil kutesest, mille ta juba kolme nädala eest saanud. Ta teadis, et sellega seltskondlikele kommete vastu jämedalt eksis.

Mõne minuti järele tuli ta tagasi ja võttis Haroldi kõrval istet.

„Nüüd olen vaba,“ ütles ta ja plaksutas käsi nagu laps. „Mis me nüüd teeme? Kas mängime partii biljardit või mis? Ei, tean, mis teen, näitan teile esiti oma korterit ja siis raamatuid. Seni jõuab õhtusöögiaeg, ja viimaks tõestan ma teile, et keik Londonit veel aeduleidnb, mis meid panevad unustama, et hallide müüride rägastikus elame.“

Õhtusöök üllatas Haroldit lihtsuselt ja mugavuselt. Teener avas veinipudeleid, lõikas küpsise ja linnuprae lahti, mis järele ta

J. Mager

jooksis 400 mtr. Viljandi maakonna esivõistlustel ajaga 51,0, korrates sellega Eesti rekordit.

vaikselt kadus. Nad vestlesid kõiksugu asjust. See oli jutt ilma ees- ja tagaseinata. Ainult kord muutus Gabriele isiklikuks.

Klaasi tõstes ütles ta: „Kõigele, mis elus ilus. Tulgu varsti päev, mil sellest võite kirjutada — ja muu unustada!“

Kui nad selle järele istusid terrassil, ilmus teener ja jäi Gabriele ette aupaklikult seisma.

„Mis on?“ küsis see. „Ütlesin teile ju, et ma eksitust ei taha.“

„Keegi härra on siin Scotland Yardist,“ vastas teener. „Ütle väga tähtsast asjast. Andis mulle selle kaardi ja palus armulikku krahvinnat teda viieks minutiks jutule võtta.“

Gabriele heitis kaardile pilgul ja luges: „Politseiinspektor Richard Grey Scotland Yardist.“

Gabriele tõusis ohates.

„Mul pole aimugi, mis see mees minult tahab,“ ütles ta, „aga ma pean küll temaga rääkima. Siin, suitsetage minu sigaretti lõpule, kuni tagasi tulen. Kaua see ei kesta.“

Harold tõusis, et teda mööda lasta, ja oli õieti rõõmus, et võis hetkeks üksi jääda. Alles kui Gabriele läinud, tuksatas tast läbi mõte, mis ta südant ähvardas halvata.

Ilmus „Arengu“ kirjastusel trükist uus raamat:

PEETER GRÜNFELDT

Minu kodu

Kogu luuletusi kodumaale

Hind 2 krooni,

See raamat on välja antud meie ajakirja „Romaani“ toimetaja Peeter Grünfeldti 50-aastase kirjandusliku tegevuse mälestuseks tema 65-aastase sünnipäeva puhul 1. oktoobril 1930. Raamat on ilmunud pidulikuses kuuses ja sisaldab valiku vana ajakirjaniku luulest. Eriti leidub raamatus rohkesti isamaalikkude luulet, millest meie heliloojad (Juhan Aavik, Miina Hermann, Artur Kapp, Anton Kasemets, Raimund Kull, Arkadius Krull, Mihkel Lüdigi, Enn Wörk K. Türrpuu ja teised) juba hulgale on koorilaulu jaoks ilusad viisid loonud. „Minu kodu“ tahab eriti noorsoole

. . . olla tuleandja
oma vaigse viisiga,
elutule tuppja kandja,
südamete süütaja.

Kes raamatu hinna rahas või markides kirjastusele ette saadab, sellele saadetakse raamat postikuluta koju kätte.

13.

Gabriele von Reuss petab politseid.

Suur, kuivetu mees tuli talle vastu.

„On mul au krahvinna Reussiga rääkida?“ küsis ta.

Gabriele noogutas ainult. Tema arust oli sellest küllalt.

„Mul on ülesandeks teile mõned küsimused esitada,“ jätkas inspektor. „Teie reisi suhtes Accretonist Londoni 10. veebruaril. Mul on kahju teid sellepärast tülitada, aga teadete järele, mis mul . . . tei võimalik meile väärtuslikke teateid anda kriminaal-loos, mida harutame.“

Gabriele ei ilmutanud pilgukski oma üllatust ja hingetut huvi. Ta mängis toredasti ükskõiksust.

„Mäletan seda reisi veel hästi,“ vastas ta, „kuid ei või kujutella, millist huvi see Scotland Yardile pakub. Ehk olete nii lahke a annate teateid.“

Inspektor kummardas.

„Teil oli, kuidas kuulsime, reisiseltsiline,“ ütles ta. „Keegi noormees tuli veel viimasel hetkel teie kupeesse.“

„Jah, oli,“ kinnitas Gabriele rahulikult.

„Niisama õige on, et ta sinna viimasel hetkel tuli, aga ma ei taipu ikka veel, mis politseil sellega on tegemist.“

„Tahaksime meelsasti te nime kuulda,“ vastas inspektor.

Krahvinna viivitas silmapilgu, ja raputas siis pead.

„Seda ei või ma ütelda.“

Inspektor näis selle vastusega rahulduvat.

„Teie ei tunnud siis teda?“ küsis ta ruttu.

„Ta oli teile võoras?“

„Ei,“ seletas Gabriele. „Tema oli minu hea sõber.“

Ametniku nägu tumenes, silmnähtavalt oli ta pettunud.

Gabriele mängis oma käevõruga ja haigutas.

„Kui ta teie hea sõber oli,“ ütles ametnik, „miks ei või te siis meile ta nime ütelda?“

„Teeksin seda, kui teie nõudmisele mõistliku põhjuse leiaksin. Kellega ma oma reisil kokku puutum, on minu asi. Sellepärast lubage veel küsida, mis huvi Scotland Yard sellest tunneb?“

„Vististi mäletate veel, et sõidu ajal õnnetus juhtus,“ ütles inspektor.

„Jah, mäletan.“

„Üks mees kargas rongist välja ja lohistati kaasa, nii et ta isikut enam ei saanud kindlaks teha. Tal polnud midagi kaasas, mis tõenduseks oleks võinud olla peale nimekaardi, mis ta pingi alt leiti, ja taskurätiku monogrammiga, millest järeldasime, et ta keegi Harold Gast oli.“

„Sedagi mäletan ma,“ vastas Gabriele. „Mis siis veel muud?“

„Meie arvamist kõvendas kaalutus, et Harold Gastil küllalt põhjust oli enesetapmiseks, kuidas seda küll ajalehtedest olete lugenud.“

„Mina ajalehti ei loe,“ vastas Gabriele.

Inspektor oli üllatatud.

„Siis ei tea teie mõrtsukatööst Feldwickis, mis öösel enneseda toime pandi? See oli jube, hirmus roim ja selle kordasaatjaks arvame meie Harold Gasti.“

„Meest, kes vagunist välja kargas?“

„Sama. Vähemalt uskusime seni, et see Harold Gast oli, aga mõne päeva eest tuli meie juurde keegi preili Strong, kes seletas, tema olla tapetu vanem tütar ja tal olla põhjust arvata, et Harold Gast veel elab, ja sellepärast see ei või olla, kes vagunist välja hüppas ja niimoodi surma sai. Teie olete ajaleheteadetest kuulnud, et see oletatav Harold Gast, kes ekspressrongist välja hüpanud, halli ülikonda kannud, kuid sellepärast ei võinud ta aga olla Harold Gast,

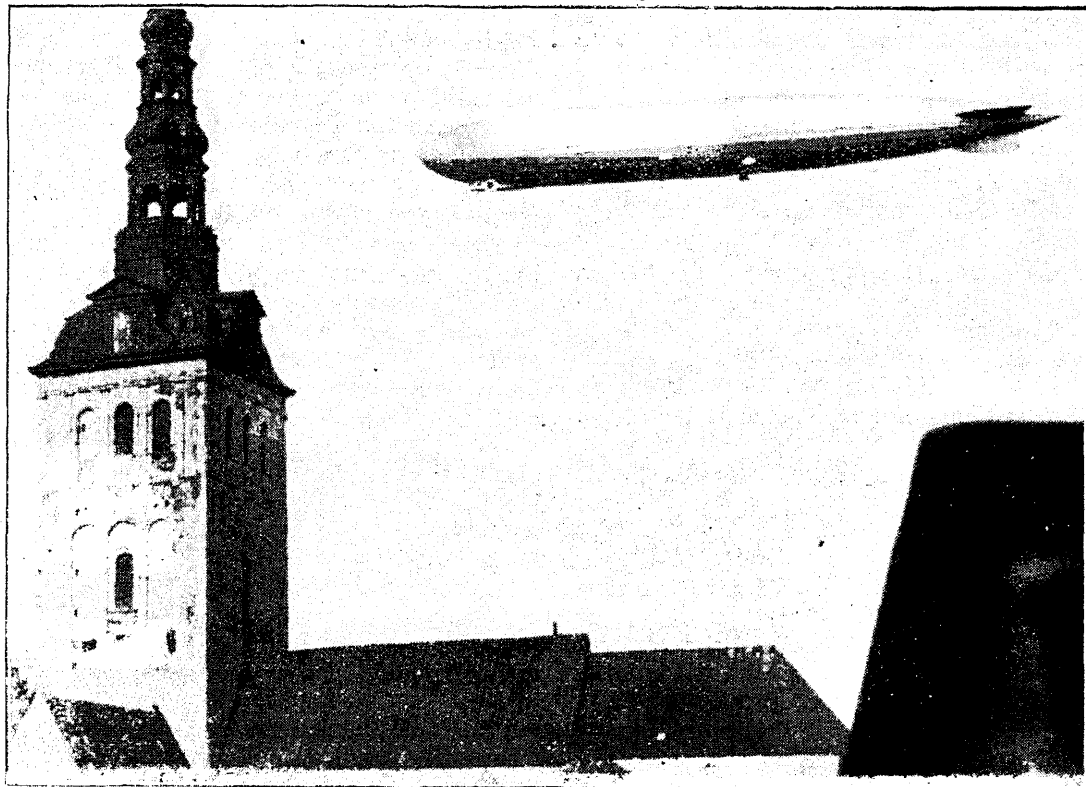
sest tema kui ta sugulane ja majaseltsiline teadvat, et Gastil sellist ülikonda iial pole olnud. Tema tõendas seda sellise kindlusega, et mulle käsk anti asja kohta lähemaid teateid muretseda.“

„Noh, ja?“ küsis Gabriele uuesti. „Ma ei saa ikka veel aru, mis sel kõigel minuga tegemist on.“

„Mitte teiea, krahvinna,“ vastas ametnik. „Aga teie reisiseltsiliselega. Kirjelduse järele, mis temast saime, võis ta väga hästi

vid, aga jutuajamine politseiinspektoriga oli neid ometi pisut pöranud. Ta vastused olid olnud instinktiivsed, ilma ettekavatsuseta. Alles kui ta jälle üksi jäi, märkas ta, mis oli teinud. Kui tõde avalikuks tuli, sattus ta piinlikku seisukorda. Ja seda noormehe pärast, kellest ta vaevalt midagi teadis ja kelle peal nii inetu kahtlus seisis. Milline jõledus!

Pikkamisi läks ta jälle terrassile tagasi. Harold istus ikka veel korvtoolis, pea norus,

„Graf Zeppelin“ tiirleb Niguliste kiriku kohal.

25. septembril külastas saksa õhuhiiglane „Graf Zeppelin“ oma ümber-Baltimere-lennul ka Tallinnat, tiireldes linna kohal kolmveerand tundi, mille järele lendas edasi Helsingi.

tema olla. Kui soovite, loen teile ta tunnusemärgid ette.“

Krahvinna vaatas küllastajale tükikese aega tarretult otsa, siis kehtas ta õlgu.

„Seda pole sugugi vaja,“ vastas ta. „Mind ei huvita vähematki see noormees, keda otsite. Te võite kindel olla, et ma ühtki võõrast oma kupeesse ei oleks lasknud. Nagu juba ütlesin, oli see üks minu tuttavatest, kelle nimi asjasse ei puutu.“

Ametnik pani oma märkusteraamatu ohtes kinni, vabandas oma tulekut ja lahkus.

Krahvinna ei läinud mitte kohe oma külalise juure tagasi. Tal olid küll head när-

ja pööras oma veretu näo tema poole. Ta silmad olid suured ja ta huuled tuikasid nagu palavikuunelmates. Mis Gabriele ta näost luges, oli hirm, piinarikas hirm. Nii oli siis inspektori kahtlus olnud õige.

„Lahkus ta?“ kogeles Harold.

„Jah.“

„Tuli ta — minu pärast?“

„Jah.“

„Mis ta tahtis? Ütelge mulle. Pean seda teadma.“

Gabriele istus ta kõrvale ja vaatas ettevaatlikult ringi. Nad olid üksi, väljaspool kuuldekaugust akendest,

„Ta tuli minult teateid küsima mu reisiseltsilise üle sõidul Accretionist Londoni 10 veebruaril,“ vastas ta. „Öösel enne seda olla keegi Feldwickis ära tapetud ja mõrtsukaks arvatavat kedagi Harold Gasti.“

„Harold Gasti?“ kordas Harold kähisedes. „Harold Gast hüppas rongilt maha ja on surnud.“

„Seda usub ka politsei. Aga üks tapetu tütardest tuli ja . . .“

„Ha!“

„. . . seletas, surnu riided ei ole olnud Harold Gasti riided. Isikukirjeldus sobib ka täpselt Harold Gasti omaga. Selle kohta tahtis politsei minult teateid.“

„Ja mis . . . mis teie ütlesite?“

Gabriele vaatas pisut aega järelmõttlikult oma ette. Siis pööras silmad Haroldi murelikule näole.

„Petsin teda,“ vastas ta. „Ütlesin, et mu kaaslane oli mu hea sõber.“

Nuuks tõusis Haroldi kõrist. Ta haaras Gabriele käe järele ja surus selle oma huulte. Gabrieleil oli tunne, nagu oleks ta kuuma rauda puudutanud.

„Teie olete siis Harold Gast?“ küsis ta.

„Jah, see ma olen!“ vastas Harold tasa.

14.

K ä t t e m a k s j a n n a .

Mansardtoas, mille aknad väljavaate avasid Londoni kivilabürindile, müüridele, katustele ja korstnatele, istusid kaks noort neiu. Mõlemail oli pisut päevitunud nägu, mõlemad kandsid muste riideid. Üks neist, nähtavasti vanem, oli suur ja kuivetu, kohmetu oma liigutustes ja küll kena, ometi valju näoga. Teine oli hulga vähem, peen ja ilus. Nad leinasid oma isa Gideon Strongi.

„Enesetapp? Lollus!“ seletas Jane oma nooremale õele. „Selleks tunnen ma Haroldit liig hästi. Ta tahtis minna Londoni, tundis meil igavust. Enesetapmiseks polnud tal julgust. Meie vaese isa võis ta küll tappa, aga mitte ennast. Ta elab veel praegu, nii tõesti kui siin istun, ja küll ta mulle kord juba vastu juhtub.“

„Jumal andku, et see ei sünniks,“ vastas Cäcilie, noorem õde, hardusega. „Kui ta tõesti nii raskesti on pattu teinud, siis oleks parem, kui . . .“

Jane tõusis ja astus akna juurde. Ta hääli kõlas kibedasti:

„Nii võid sina rääkida, Cäcilie. „Oled tema vastu alati olnud nõrk. Te mõistsite üksksteist silmnähtavalt, mina aga olin ta pruut, ära seda unusta. Önnis isa kihlas meid oma viimasel elupäeval ja Harold ütles jah, see petis!“

Noorem õde vahtis mõttlikult oma ette. Pealiskaudne vaatleja oleks neid vaevalt õdedeks arvanud. Ainult lähemal vaatlemisel tulid mõned ühised jooned nähtavale. Noorema nägu ilmutas headust ja elurõõmu; tal polnud midagi sest valjusest, mida Jane ilmutas. Jane oli oma isa peegelpilt, kuna Cäcilie oma emale võrdus.

„Tead sa,“ ütles Cäcilie lühikese vaheaja järele, „ma usun, isa oli Haroldi vastu liig vali. Just nagu kord meie venna Davidi vastu. Ta oleks pidanud rohkem tähele panema aega. Harold ei sobi meie väiksesse külla, tema eelistab raamatuid ja pilte, just nagu Davidki.“

David Strong oli vana farmeri ainus poeg olnud. Tema ei olnud isaga iial läbi saanud ja viimaks oli ta Feldwickist lahkunud ja, nagu arvati, Londoni läinud, kuhu ta oli kadunud.

Jane mustad silmad loitsid tuld.

„Raamatuid ja pilte,“ hüüdis ta. „Kui tulevane õpetaja pidi ta piiblit lugema, ei midagi muud. Ta valis enesele oma kutse ju ise.“

„Ei, seda ta ei teinud,“ vastas Cäcilie teravasti. „Seda tegi isa tema eest ja isa kangekaelsust ei jaksanud keegi murda. Seda teame meiega, tema lapsed. Kas see ei olnud isalt hirmus, et ta meie venna minema kihutas, ainult sellepärast, et tatalus ei tahtnud sulasena töötada. Kui isa seda tahtis, miks saatis ta tema siis enne veel ülikooli? Haroldki ei olnud ülikoolist tulles enam sama. Võimalik, et kõik oleks teisiti olnud, kui isa neile vaba tee oleks jätnud.“

Daamid ja härrad!

Vaadake, kas Teie kübar on korras?

„**ASA**“ puhastab, pressib, vormib ja värvib

Teie vanu kübaraid nii kui uueks

TALLINN, Harju tän. 32.

Aga nüüd pole enam mõtet selle üle pead mure, sest ta on nüüd surnud.“

„Mina ei usu seda,“ hüüdis Jane ägedasti, „ja ei hakka iial uskuma! Küll ta mulle siin Londonis kord vastu juhtub. Tean seda, sest peaaegu igal öösel näen matemast und. Ja siis peab ta kannatama selle eest, mis ta meile on teinud.“

„Seega ei ärata sa isa enam ellu, vastas Cäcilie. „Parem sõida Feldwicki tagasi. Keegi peab kodus olema. Inimesed usuvad seal, et sa hulluks läksid, kui veel kauemaks Londoni jääd.“

„Feldwickis mõeldagu mis tahes,“ vastas Jane teravasti. „Mina jään siia, knui Haroldi leian ja karistusele viin. See on minu otsus ja selle juurde ma jään.“

Cäcilie tundis õe paendumatust ja lõpetas oma pealekäimise. Tüki aja pärast võttis Jane teise jutu.

„Cäcilie,“ ütles ta, „vähemalt meie peame tüksteisega rahus elama. Teisi meil maailmas ju enam ei ole. Miks tulid sina siia? Ometi ainult igatsusest minu järele?“

Cäcilie teatas õele oma viimaste päevade tegevusest ja tuleviku kavatsustest. Ta tulnud Feldwickist sellepärast ära, et lahti saada seasetest hirmsatest mälestustest. Neil oli raha küllalt niipalju, et mõni aeg siin võisid elada. Aga Cäcilie tahtis kohe hakata teenistust otsima.

Jane kuulas tähelepanuga, aga tal oli vähe ütelda. Viimaks sai ta rahutuks ja vaatas kella.

„Sa magad ometi täna minu juures?“ küsis ta.

„Muidugi,“ vastas Cäcilie.

„Noh, hea küll. Sel ajal käin ma harilikult jalutamas. Kas tuled kaasa, või puhkad?“

Cäcilie tõusis ruttu.

„Tulen kaasa,“ vastas ta. „Jalutus on hea.“

Janele ei näidanud see valmisolek meeldivat.

„Mina käin väga ruttu ja kaugel,“ ütles ta.

Aga Cäcilie, kes õe mõtteid märkas, ei lasknud ennast kohutada.

„Pole viga,“ ütles ta, „ka mulle meeldib käimine.“

Cäcilie kartused läksid täide, sest Jane käis kõige elavamail tänavail ja viibis kõige kauemini seal, kus rahvahulk tihe oli. Ta teadis, mis kavatsus Janel oli.

Vahetpidamata ja väsimatult sammus see muste riideid kandev neiu tänavail ja vahtis teravasti iga mehe näole. Cäcilie nägi seda täis õudu. Paljud vaatlesid neid imestades. Tundide kaupa kõndisid nad nii, kuni Cä-

**Imeodavasti ja hästi ostate
jalanõusid**

Estoking
Tallinn

**praakjalanõudekauplusest,
vabriku majas. S. Tartu mnt. 61-c.**
Laulupeo t. nurgal (trammipeatus).

cilie märkas, et nad jälle oma korterile lähenesid. Tuppa jõudes heitis Jane õele terava pilgu.

„Sina sõidad homme Feldwicki tagasi, mõistad,“ ütles ta. „Mulle pole sind siia vaja.“

„Kui kauaks — tahad sina siia jääda?“ Jane sirgus. Ta silmis säras jube tuli.

„Kuni ma ta selle vihkamiseväärt linna varjust olen esile kiskunud,“ vastas ta.

15.

Hoiatus.

Harold Janson sai „Courier'i“ toimetuse liikmeks. Ta töö oli kerge, aga ta andus sellele kõige vaimustusega ja sai rahulduse, et kõik, mis ta kirjutas, toimetajate ja lugejate poolt lugupidamist leidis. Palk oli tal enese arvates hiilgav. Samuti võis ta veel ajakirjadele töid teha. Kõik pildiajakirjad palusid temalt kaastööd. Saatuse tuju oli tahtnud, et ta viletsus teda kõrgele jõukusse tõstis. Ta artiklid olid alati hästi kirjutatud ja mitte iial igavad. Isegi Drexley, „Empire-Magazini“ toimetaja, kes temale iseenese pärast pahane oli, pidi seda tunnistama. Gabriele von Reuss oli vaimustatud.

Esimesena külastas Harold Ricet. Kutsus ta einele ja andis talle toredasti süüa. Sigarettide ja kohvi juurde jõudes jäid nad veel kauaks istuma ja vestlema.

Rice oli kogu eine ajal pisut tagasihoidlik olnud ja see seisis Haroldi lõbususega teravas vastolus. Kui ta ei suutnud külastist sulatada, pööras ta tema poole küsimusega:

„Mis puudub minu filosoofilisel sõbral? Ütelge välja! Kas on Drexley tuju halb või on Spargetti temale krediidi üles ütelnud?“

„Mitte kumbagi,“ vastas Rice naeratades. „Drexley on alati halvast tujus ja Spargetti krediit on piiramatu, Jumalale tänu!“

(Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Raamatutest.

Raamatud on surnud sajandite kestel kogutud kapital, ja meie ülesanne on seda meile pärandatud varandust jälle elavaks teha. Meie hinged vajavad lohutust ja lendu, unistust ja unustust. Et mitte täiesti kaduda muresse ja äripäevsusse, on vaimule vaja raamatute seltsi. „Nende seltsis viibimiseks leidub küllalt õhtutunde ja pühapäivi, kui aga nende järele igatsetakse. Igas teoses esineb meile teine mõtte ja tundeilm; meie õpime neis tundma teisi maid, teisi aegu ja teisi kombeid. Meie silmaring laieneb, meie süda avaneb ja muutub rõõmsamaks ning ildusele vastuvõtlikumaks. Ja see on meie vaimule suureks võiduks. Raamat ja ajakiri — mis muu võib küll inimesele ta elus olla paremaks meelelahutajaks!

Selma Lagerlöf.

Keegi noor mees kes kuulsa naiskirjanikuga kord tuttavaks sai, ütles temale:

„Ma imetlen Teie kunsti juba aastaid, armuline proua. Teie oleksite pidanud kord mehena sündima.“

„Teie ka,“ vastas Sagerlöf ja pööras talle selja.

Mõtteid.

Kunstliküllaselt võib luua ainult kannatav osa inimeses, mitte ilalgi valitsev osa.

Viisakus võib nii mõnegitammil läbi murda — aga usk tõstab mäed pagalt ja ammutab mered tühjaks.

See on võib olla hea, et inimesed alati näokatteid kannavad, sest hirmus ja õudne oleks näha iga inimese õiget nägu!

Peter Altenbergi anekdoodid.

Viinis, Peter Altenbergi laudkonnas „Centrali“ kohvikus, räägitakse härrade moodidest.

„Mina ei tea,“ ütles Altenberg, „aga minu rätsepp räägib alati, et tal minule on raske tööd teha!“

„Raske? Mispärast?“

„Mina ei maksa!“

* * *

„Centrali“ kohvikus oli kelner Peter — tema nimi oli tõesti Peter — Altenbergiga heas vahekorras. Aga kui kelner talle kord sinasõprust pakkus, sai Altenberg pahaseks:

„Mis te enesele lubate?“

„Härra Altenberg,“ ütles Peter, „siis ei tarvitse te mulle ka enam jootraha anda!“

„On see Teie tõsine sõna?“

„Muidugi, härra Altenberg.“

„Topp!“

Nad raputasid üksteise kätt ja asi oli küps.

* * *

Peter Altenberg, kuulus kirjanik, oli enesele viimaseil aastail tänava! valinud uue käimisviisi. Ta kinnitas oma sõpradele ja tuttavatele, et ta ise oma diateetika reeglite järele juba oskavat isegi raskuse jõust jagu saada: tundvat tänavast üle minnes tihti lenda nise võimet, kergeil jalul otsekui üles kerkida, ja enesest mõista andvat ta sellele tarvidusele järele, millest võivat tahtmise harjutamise läbi saabuda füüsikalik tõsiasi,

Ühel ilusal päeval hüppab ta selle uue meetodi järele, jalgu üles visates, üle turu; ta puukngade plaksumine kõvendab rütmiliselt seda kummalist nähet.

Turu nurgal peatab teda kordnik:

„Härra, see ei lähe!“

Altenberg (teravasti): „Mis ei lähe?“

„Et nõnda käitel!“

Altenberg (teravamini): „Mispärast ei lähe see?“

„Noh, teie äratate ju liig palju tähelepanu!“

„Liig v a h e l l i!“ mõirgab Altenberg tagasi.

* * *

Miks kõnnid sina noruspäi?

Sa julgelt püstipäi siin käi

ja elus võit a tahal

Kes siin vaid kõnnib norus nii,

ei elu sihile neid vii,

neil elu saabub paha.

* * *

Otsi elus tööd ja tõtti!

Kõik su vaev ja ettevõtt

selles suunas arenegu —

siis läeb korda sinu tegul

Mõtted.

Raamatuid ähvardab samuti kui inimesi hädaoht: tuli ja niiskus, võõrad pisilased ja aeg. Kõige pealt nad ise.

Paljad mõtted, paljad tunded on sama abitud kui paljad inimesed. Neid tuleb riietuda.

Nüüdse aja inimesed elavad hoopis teises õhkkonnas kui aastat kaks- või kolmkümmend tagasi elati. Sellepärast ongi nende arvumised ja arvustused tolleaegsetest tegelastest vildakad ja mitteõiglased. Nad ei suuda enestele tolleaegseid olusid üldse kujutada sellistena, millised nad olid. Puudub ka pietet vanade tegelaste vastu, kes hoopis raskemates oludes tegutsesid kui nüüd tegutsetakse. Arusaamisele jõuavad sellised arvustajad alles siis, kui nemandki juba vanaks saavad ja uus noorpõlv nende tegevust oma korda hakkab arvustama.

* * *

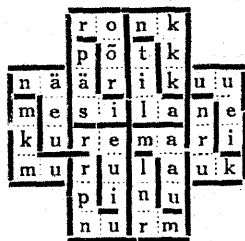
„Ja jah,“ ütles silmaarst, „temal oli kummaline haigus. Nägi kõik kahekordselt.“

„Vaene mee! Kust leiab selline küll sobiva koha?“

„Ah, teate, see tal juba ongi. Kasseerib elektrivabriku raha voolurööptelt lugedes sisse.“

Kastmõistatuse lahendus.

Nr. 15 (201).

Inventurväljamüük.

Milanees- ja poolsiidiriet

müüa suurel ja väikesel arvul

K/m. „TEKLA”

vabrikuladudes:

TALLINNAS — Viru 14 krt. 1, sissekäik väravast
PÄRNUS — Annus ja Blumenfeldti kpl., Rüütli 25,
NARVAS — G. Rumjantsevi kpl., Suur 19,
VILJANDIS — G. Romantsovi kpl., Lossi tän.
TARTUS — KM. „Tekla”, Uusturg 16,
Praag ja riiderestid alandatud hindadega.

MILLER autokummide

paremused on:

- 1) ühest tükist tald ja küljed, seepärast ei murdu;
- 2) lai teepinnakujuuline tald ja seega aeglane kulumine;
- 3) ühtlane paindumus ja suur elastsus, seega väike sisemine hõõrumissoojus ja rohke kilomeetrite arv.

Tallinna ladu:

Heinr. Lagus,

Müürivahe, 16, Laenupanga majas,

uks B. Telefon (2)12-53.

„Romaan”

annab ülevaate maailma
rahvaste kirjandusest.

Ostudel ja järelpärimistel nimetage „Romaan”!

„Romaan” tellimishinnad: 12 kuud (24 nr. nr.) Kr. 7.50; 6 kuud (12 nr. nr.) Kr. 4.00;
3 kuud (6 nr. nr.) Kr. 2.25; 2 kuud (4 nr. nr.) Kr. 1.60; Üksiknr. 40 s.

Esimesejärgu parfümeeria, kos-
meetika ja tualettseepide tehas

EESTIS.

Tualettseebid „VIKO“

Paljudel on veel teadmata, missugust tähtsat osa etendab tualett ehk silmaseebi headus meie naharavimise juures kui tervise- ja iludusvahend. Odavad seebid sisaldavad üleliigset lehelist, mis hävitavad naha epidermist ning tekitavad kõiksugu naha ja muid haigusi. **Tualettseebid „VIKO“** selle vastu valmistatakse absoluut neutraalsest põliseebist, millele masinatega ümbertöötamisel juurde lisatakse kõiksugu erilisi naharavimise vahendeid. Selle tõttu ei ole „VIKO“ seebid mitte ainult naha puhastamiseabinõud, vaid ka esimesejärgu **naharavimise ning iluduse vahendid**. Peale selle rahuldavad „VIKO“ seebid oma peene lõhna tõttu ka kõige suuremaid nõudeid.

Sellepärast nõudke enese huvides
ainult „VIKO“ tualettseepisid.

Daamid!

Äsja avatud daamide

kammimis-salong,

Rataskaevu 1. 4

(Pöevatehase trükikoja vastas)

suudab oma vilunud tööjõudega täielikult rahuldada kõike Teie lugupeetud nõudeid töö headuse, kui ka ruumide avaruse ja puhtuse suhtes.

Palun selles veenduda
isiklikult.

Austusega omanik

M-me JDA.

**Tähelpanemiseks
lugupeetud
mööblitarvitajatele!**

A. Mäng'u

mööbliärist

Pikkjalg Nr. 6

ostate omale kõige soodsamalt korteri sissesäädeks mööbleid.

Nagu: puhveteid, söögilaudu, riiete- ja pesukappe, türgi diivaneid, kushette, toole jne.

Palun aadressi meeles pidada:

A. Mäng, Pikkjalg 6.